Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вlашагlкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера деиз ◆ ШИНАРА, 18 ОКТЯБРЬ, 1983 ШУ. ◆ № 125 (6847). ◆ Мах 3 кеп.

Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 66 шу дизарга дола
КПСС ЦК ТІАХЬЕХАМАШ

1. Дахьийла хийла Сийлахь-йоккхачу Октябрьски социалистически революце 66-гІа шу!

2. Сийле хийла адамийн историн керда зама — социализмин коммунизмин тоьара зама хьайийлинчу Сийлахь-боккхачу Октябрьна!

3. Дахьийла хийла марксизм-ленинизм — даим дийна болу революционни интернационални хьехам!

4. Дахьийла хийла Советски Союзан Коммунистически партин Партин халкъан цхьогІо хилар, сийлахь-воккхачу Ленинан васхьташа тешаме хилар — вай эррингаха нотапоний кІийла!

5. Коммунисташ! Парте XXVI съездан, КПСС ЦК ноябрьски а июньски а Пленумийн исторически решенеш кхочушъяра деррингаха хилла поштабеча къовсаме хьалха латта!

6. Советски Союза къахьегамхой! Производствон эффективность айяра а продукци динагІа хилийтара а тІехьара социалистически яхь шерагІа йоэрйла!

1983 шера план, XI пятилетка заданеш деррингаха хьоккамек кхочушъергья вай!

7. Сийле хийла сийлахь-доккхача советски халкъа — коммунизм хьалъочун, машар дуьха денал долчеи лоэрэгІа це вовлачеи къовсамхочун!

8. Дахьийла хийла болхлой класса, колхозни ахархой, халкъа интеллигенцин йохаргІйоцу союз!

9. Дахьийла хийла советски халкъий интернационални цхьоагІо а вежарийн доьла доттагІал а — вай обществон низ дузбуьйла хьост!

10. Дахьийла хийла халкъа депутатий Советаш — Іедале боккхьонца йола демократически органаш!

Советски Союза гражданаш! Хьинаре дакъа лаца пачхьалкхан а общественни а гІуллакхашта доал дечё!

11. Советски профсоюзаш! Ма могга дегІазуьйла къахьегамхой балха хьинари кхолламе инициативен!

Дахьийла хийла советски профсоюзаш — доал даре школа, боахам лелабера школа, коммунизма школа!

12. Дахьийла хийла Ленински комсомол — Коммунистически парте тешаме а денаие а резерв, къонача коммунизм хьалъерий хьалхе латта отряд!

13. Кагий нахи мехкарийи! ТІетІа кареерзе знанеш, культура, профессионални гоэзал!

Вай Даьхен бизза патриоташ, Ленина гІулакха коммунизмана тІехьара шоаш це кхоллеш къовсамхой хила!

14. Сий дола ветеранаш, кагирхой хьехамчаш! Къонача новкъла шоай знанеш а опыт а дІатела!

Коммунистически партен советски халкъан революционни, тІема, къахьегама традицешца кхетам ба кагийча нахан мехкарештен!

15. Советий Мехка кхалнех! Хьинаре дакъа лаца производственни общественни вахаре!

Сийле хийла кхалсагатнаьна!

Дерригача дуьнен тІерча бериа машар а ирс а хилда!

16. Советски біухой! ТІема а политически а кийчо эрга йоаккаш това!

Советски халкъа машаре къахьегам, социализмана кэрагІдаьнэраш фе а тешаме а лорадел!

Дахьийла хилда сий дола СССР Герзашцара Низаш!

17. Сийле хийла большевикий-ленинций, Октябра турпалий, вай Даьхен сий, кортамуьпа, паргІатон дуьха денал долаш къовсам ловттабаьрий!

18. Советски Союза къахьегамхой! Сихьа Іилман-техническ прогресс! Іилмана, техникана, хьалхалаттача опыта кэрагІдаьнэраш тІегІертта практикана юкъеккхьа!

Экономика интенсивно дегІаккуьйла!

19. Советски Союза къахьегамхой! ДІаво а айе къахьегама оасарле!

Хьинаре къахьегарца вай Даьхен экономически а оборонни а низ чІоагІбар — хІара къахьегамхочун патриотически декхар!

20. Советски Союза гражданаш! ХІаман кхом бера а хьурмат дара а деррингача халкъо лелабеча боахаме хьинаре дакъа лаца! ДикагІа пайда эца бийдалах, техникех, эррингача материални ресурсех!

21. Советски Союза къахьегамхой! Экономически, социални, кхетам балара деккереш кхочушдарэ, социалистически демократи дІако дегІайоалаяра бизза гІа пайда эца къахьегама коллективаех долча Законах!

22. Советски Союза къахьегамхой! Ма могга чІоагІъе къахьегама социалистически дисциплина! Бизза пайда эца хІара балха минутех!

23. Доагора-энергетически комплекса болхлой! ДукхагІа дениха мехкадьтта, газ, кІор, электроэнерги!

24. Советски металлургаш! Мехка мел эша эшийта метал!

Дикаа лакхьа, экономични металлопродукци дукхагІа арахеца!

25. Машинашьераш! Лакха оасарле йола, хІаман кхом бeш, тешаме йола машинаш, прибораш, механизацен автоматизацен средстваш хьакхолла!

Халкъа боахаме деррига довкъ технически эргадоахаш тоаде!

26. Химически промышленноста болхлой! Халкъа боахам а беза нах а биззагІа Іалашбе химически продукцецон материалашцен!

27. Промышленноста болхлой! Халкъа эша товараш дукхагІа аразеца, цар ассортимент кердаяха, уж динагІа хилийта!

Халкъа эша товараш хьадар — халкъа боахама дерригача доакъой гІуллакх!

28. Транспортон бузамен болхлой! Балха дикал а эффективность а лакхъе! Хьам боацаш халкъа боахаме мехкьаьна дІа-иоба кхьехьа, бахана наха культура лакха йолаш гІуллакх де!

29. ГІишлонхой а монтажникаш а! Капитальни гІишлонъера эффективность айе!

ГІишлош комплексно, хІаман кхом беш, дика, хІинзарча технически кІийлен тІа хьалъе! Йистахе эза объекташ хьалъехь дІатела!

30. Агропромышленни комплекса болхлой! Сихде юрт боахама производствона интенсификаци анга! Моза кхачанца а юртбоахама бийдарца а тешаме Іалашбелга оІаш тІехьдаинза!

Кхачан програма кхочашъеча оашоше юкъехьо дакъа доакхагІа эшийта!

31. Колхозхой, совхозий болхлой! Іаьмин лерда тІа оІаш тІехьъаьйнза лаьтте толадаре система хьинэрегІа юкъехьа! ДукхагІа даккхьа кІаш, технически а кхаьйба юртбоахама а культураш!

Дас синна пайда эца лаьттах, техникех, удобренеех, къахьегама а финансовы ресурсех!

Хургболча хьуаньяма — йоакхо а терко а!

32. Юрта боахама къахьегамхой! Ма кулла айе хьайбей боахама продуктивность, чІоагІъе доакъара беза!

Хьайбаш дика Іенгара даза! ДукхагІа даккха дуьх, шура, фуэш, тка!

33. Юрта боахама, заготовительни, транспортни, хІаман чекхйоахача, торгови предприятей болхлой! Юртбоахама продукци ма йоаэ!

Хье мел кхедаьр лора а дов, цох халкъа долча гІулакхан пайда эцергба вай!

34. Торговле, общественни кхачан, бытовой а коммунальни а гІулакх дара болхлой! Къахьегама дикал а культура а лакхъе, динагІа Іалашде наха дІадахараш!

Наьха хьоштош кхоачашдара — даим йоакхо!

35. Изобретателаш а рационализатораш а! Технически прогресс чакхйоалийтача, вай Даьхен экономика дІахо чІоагІъеча хьалхарча мугІарашка латта!

36. Советски Іилманхой! Тохкама балхех хьакуьлеш дола бериат доккхагІа хилийта! Іилмана кэрагІдаьнэраш производствона юкъедоаладара хьинаре новкъостал де!

37. Идеологически фронта болхлой! ДегІаерча социализма общественна кэрагІдаьнэраш, коммунистически идеалий сийлаппе къаьггагІа хьагойта! Кіоартта тешаш а дегаш уражиттадеш а наьара дІахкачийта парте идеяш, тийша боах лелабу империалистически пропаганда хьинарегІа хьагучеш кха!

Идеологически болх — эррингача парте, хІара коммуниста гІуллакх!

38. Литератураи искусстван деятелаш, культура болхлой! Коммунистически идейноста, партийноста, халкъана байракх лакха лелае!

Вай сийлахь-йоккхача Даьхен хила хьакъ йола произведенеш хьакхолла!

39. Халкъа образоване болхлой! Дешар хьехаре а кхувш йоагІача наьхала коммунистически кхетам балара а эффективность лакхъе! Производстваацара школа бувзам ма могга чІоагІбе!

40. Унахцlено лорера болхлой! Бахана наха медицински гІулакх дегга тоаде! Дарбан а санитари а учрежденей балха культура айе!

41. ШерагІа боарнаба физкультурни болам! Физкультурникаш а спортсменаш а! Советски спорта сий айде!

42. Дахьийла хийла Советски Союза машар беза, ленински арахьара политика!

Бахаре кхочашъергье вай машара советски Программа!

43. Бохорий моэршал до коммунистически а болхлой а партеш!

Дерригача дуьнен коммунистий цхьоагІо а кхетабалар а чІоагІлуда!

44. Массе а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

Дахьийла хийла пролетарски, социалистически интернационализм!

45. Дуьнен социализма, дуьнен халкъашта юкъерча пролетариата, къамаш-портамуьйлен болама союз чІоагІлойла!

46. Бохорий моэршал до социалистически мехкий халкъашка!

Дахьийла хийла социалистически содружества мехкий цхьоагІо, вІаши цхьана гІулакхий вешадар, кхетадалар, социализмана кэрагІдаьнэраш, лаьттан тІара машар чІоагІбе, а порабе а цар даь доттаргдоаца нийт!

47. Бохорий моэршал до колониальни Іазапах мукъадалийча а дегІахьара социалистически никъ харжача а халкъашка!

48. Бохорий моэршал до къаман кортамуьйла чІоагІъяра а социални прогресс бахьанца а даькала къовсам лоттабеча халкъашка!

49. Бохорий моэршал до капиталистически мехкий болхлой классега!

50. Бохорий моэршал до фашистски тергнаймашкена чубеахнача паргІато, демократи, социализм бахьанца къовсам лоттабераш!

ПаргІато ло империализман рейшцен туьмекхаьта!

51. Дуьнен халкъаш! Империалистически агрессией низан дуьхьала, Азе, Африкан, Латински Америка кхокхамен къовсамийн ситуацеш дІаяккара тІехьа тІегІертта къовсам лоттабе!

52. Бохорий моэршал да империализмана, колониализмана, расизмана дуьхьала, политически экономически мукъале чІоагІъяра тІехьа къовсам лоттабеча Африка халкъашка!

ПаргІато ло Къилбаьчен Африкан Намибен халкъашта!

53. ДІайха моэршал до империализмана а реакцена а дуьхьала, шоай мехкаш демократически дегІаэнуьйлара тІехьа къовсам лоттабеча Латински Америка халкъашка!

54. Іарбий мехкий халкъаш! Израильски агрессие а империализма диктате а дуьхьалйара къовсамна шоай мугІараш кхотаде!

ЧІоагІлуда советско-Іарбий доттагІал!

55. Дуьнен халкъаш! ДІалаьйцана Іарбий деррига лаьттан тІера израильски біу хьем ца беш а шоре йоацаш а арабоаккхалга дІадеза!

Ливана империалистически интересинца ага социадар дІадоха!

Палестина Іарбий халкъа кийсан хьосамецара солидарность чІоагІъе!

Сий доалда израильски американски агрессорий!

Гергарча Малхбоалене — кІоагІа а кийсан а машар!

56. Европейски халкъий мехкаш! Малхбузен Европе керда американски ракетно-ядерни герз дІахьйдара дуьхьалара къовсам шерагІа боарнабе!

Европана — машар, кхерамзле, вІаши цхьана гІулакхаш лелададелга!

57. Азиатски мехкий халкъаш! Империализмана, неоколониализмана, гегемонизмана дуьхьала, машари кхерамзлен бахьанца къовсам лоттабе!

Машара, тешама, вІаши цхьана гІулакхаш лелададера континент хийла Азе!

58. Дуьнен халкъаш! Ціенхьатта юкъатоха империализма, милитаризма, реваншизма агрессивни тийша балкаш!

Герз Іоадара дерст лелаергья вай, дІабоаккхаргба тІема кхерам, кхоьхам кІальдбалар лора а дергда, хІоарг а дергда!

59. Планета тІера беррига нах! Социалистически мехкаша цхьана ена предложенеш, Советски Союза керда инициативаш — дуьнен тІера кхерам кІальдбергахьа, герз Іоадарга социадаргахьа бахьана хоарахІоама гІа! Ядерни турпалий ца хилийтара тІаьхьарча къовсаме низаш вассалдела!

Ядерни а тоттара дуьха наь хІаланбен долча герза кхьдола тайпаш а дехкилга дІадеха!

60. Дахьийла хийла вай сийлахь-йоккха Даьхе — Советски Социалистически Республикий Союз!

61. Ленина байракха кІал, Коммунистически парте хьалхаленца — коммунизма котлоьтагІа дІахьакхачийтар делле!

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитет

КПСС НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА XI ПЛЕНУМ
ДИСЦИПЛИНА ЧІОАГІЪЕ, БЕХКТОКХАМ ЛАКХБЕ

Хьалхе а хоам баь ма хилара, пленумо дийшар «Къахьегама социалистически дисциплина чІоагІъяра болх лакхбарах бола» КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС цоцам кхоачашбарах «Парте ветеранашца КПСС ЦК вІашагІкхийттача оттадаьча деккарашка хьежжа производственни общественни балха тайп-тайпарча сферашка ветераний хоархІам лакхбара дІахо йодача хана де дезача гІулакхех» дола дешаш.

Хьалхарча дешех йола доклад йир КПСС обкома секретара **В. И. Дмитриенкос.**

Организаторски идейно-кхетамен болх ма могга лакх а беш, аьлар цо, республика партийни организацеша отта а дир, кхоачаш а дир Кхачани Энергетически программаш кхоачашъяра дола тайп-тайпара дукха гІулакхаш. Долла хІама ду къахьегача коллективай хьинар лакхдара, производства эффективность а къахьегама оасарле а лакхъелга Іалашдара. КПСС XXVI съездо, КПСС ЦК майски, ноябрьски (1982 ш.), июньски (1983 ш.) Пленумаша оттаь социально-экономически программа кхоачашъяра. Иа деш Нохч-ГІалгІайчен индустре 2 шераи 9 беттай керда гІа дІахьалхашка баьккхаб. Промышленно-производственни фондаш цу хана чухь 16 процент лакхъеннай. Лакхъеннай производства эффективность, арахецача продукце динал. ХІанз дикала пачхьалкхен Знак йолаш арахец 160 совгІа йола наделеш, аттестаци е езача продукце промышленни производства боарамах 35.3 процент хул из.

Республика гІишлонхоша дІаяхача хана толаме кхоачашйир подрядни балхий план. Оттаьча заданел совгІа 4 миллион сом совгІа мах бола гІишлон-монтажни балхаш дир, цу хьакъехьа дІадахача шера цу хана хиннар санна хьоккхам баьккхаб.

ЦхьайттаІагІча пятилетка шерашка массе а оагІорахьара дегІабера юрта боахам. ХІанзарча пятилетка шерашка юккъера лаьрхІача яргІола юрта боахама валовой продукци 362.4 миллион сома маьха хургья, итлагІча пятилетке шера юккъера лаьрхІа яьккхачунца нийсйча 14 миллион сома маьха дукхагІа а.

Республике кІезига яц хьалха латта къахьегама коллективаш. Уж я «Оргтехника», «Промавтоматика», объединенеш, СССР 50 шу дизара цІерагІара химически завод, «Атагински», «Назрановский», «Родина» яха совхозаш, Ведана района Орджоникидзе цІерагІара, Сунженски района ЦІеча Эскара цІерагІара колхозаш, кхыдараш.

Цхьабакъда, аьнна белгалдаьккхар докладчико, [illegible] КПСС Центральни Комитето ма яххара толаме дІахьалхашка додац. Цудухьа парте обкома кертера терхам тІабохийт къахьегамхой общественно-политически хьинар лакхдара, цар творчески инициативеи шоашкара доала дика гІулакхи дегІадоаладара, производственни къахьегамен дисциплина дегІайоалаяра. «Къахьегама социалистически дисциплина чІоагІъяра болх лакхбарах бола» КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС цоцам тІа аьнад, къахьегама социалистически дисциплина — из духхьала къахьегама чурча распорядка правилаш цІенхашта лелаелга хила Іаll, из да шиш балхана творчески гІулакх довгІаш хилар, из чІоагІа дика бар, балха ханах хІама хьадеш пайда эцар а.

Укх тІехьарча хана йоагІаш критика ю «Грознефтеоргсинтез» яхача объединене балха. Шиь шеран ах шерии объединене пятилетка заданегІа яккъа йоагІа дукха миллионаш сома маьха продукци яьккхаяц. КІезига йосаьзар продукци ца йоаккхаш укх шера дІабахача 9 бетта а. Кхоачашъяц къахьегама оасарле лакхъяра планаш а. Кху динагІац гІулакхаш РСФСР жилищно-коммунальни боахама Министерства экспериментально-механически заводе а. 1982 шерен укх шера 9 беттан план кхоачаш ца еш бисаб цхьа хьоккхам. Предприяте хІана а дІадахадац нах мехна, бета балха тІа нийсу гІулакхаш, царех цхьаболла коммунисташ а хул. Къахьегамен производственни дисциплина телхаеш кхыдола гІулакхаш а ду.

Халахете а, укх тайпа масалаш цІаьаш хиниа Іаll. ХІара бетта продукци маьхальиинхаре план кхоачаш ца еш 5—6 предприяти я, 8—11 предприяти я нормативно-цІена продукци арахецара план кхоачаш ца еш.

Кхоачамболаш болх бац транспортни организацеша, царца эггара хьалхарча аргІана машинаьккъахоша. Укх шера 9 бетта шир дІа иа хьош йиттай 200 эзар тонн гаргга мехкадьтта продукташ, аз хул 5 миллион сома маьха гаргга дІа иа йоккхайташ йита продукци.

Долла хІама а хила доагІача гІаьна да юрта боахама производстве. Заготовкай планаш кхоачашъяра чІоагІа тІехьадисад МагІалбика района боахамаш. Пятилетка шиш шера пачхьалкхейна дІа иа душ дисад 1.5 эзар тонн ялт, 400 тонн генараш, 600 тонн баьцадааараш, 17 эзар тонн комсаш, 600 тонна

(Кхестоалар 2-ча оагІо тІа).

Сийле хийла хьалхалаттарий

КПСС обкома бюро, Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Совет, облсовпроф, ВЛКСМ обком хьакхай 1983 шера ийс бетта хьайбай продукташ дукхагІа яара а кийчъяра а районашта, колхозашта, совхозашта, фермашта, бригадашта, ше-шоай профессегІа хьайбаш лелаеча болхлоше лелаьюча республикански социалистически яхье итогашка.

Социалистически яхье котъяннаргаш а пеьркІа республикански газеташ тІа чІоагІдаьча Сийлен улга тІа яьхай

Районаш:

НАДТЕРЕЧНИ,

цо хьалхара моттиг яьккхай. Цунна КПСС обкома, Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома карара кера тела ЦІе байракх хьожаьяй;

АЧХОЙ-МАРТАНОВСКИ,

ШАЛИНСКИ,

цар шоллагІа моттиг яьккхай;

ВЕДЕНСКИ,

цо кхоалагІа моттиг яьккхай.

Боахамаш:

Сунженски района XX партсъезда цІерагІа колхоз;
Надтеречни района «Гвардейский» совхоз;
Ведански района С. Орджоникидзе цІерагІа колхоз;
Ачхой-Мартановски района «Самашкинский» совхоз;
Грозненски района «Атагинский» совхоз;
Ачхой-Мартановски района «Ачхой-Мартановская» яхе птицефабрика.

Фермаши бригадаши:

Сунженски района XX партсъезда цІерагІча колхоза № 2 йола шурий ферма;
Ачхой-Мартановски района «Лермонтовский» совхоза № 2 йола шурий ферма;
Шалинский района «Московский» совхоза шурий ферма;
Назрановски района совхоз-техникума шурий ферма;
Наурски района «Победа» яхача совхоза шурий ферма;
Шалински района «Курчалойский» совхоза шурий ферма;
Наурски района В. И. Ленина цІерагІча колхоза шурий комплекс;
Надтеречни района «Новотерский» совхоза шурий ферма;
Назрановски района «Назрановский» совхоза № 3 йола шурий ферма;
Шелковской района «Алый Терский» совхоза шурий ферма;
Сунженски района «Путь к коммунизму» яхача колхоза № 3 йола шурий ферма;
Грозненски района «Куларинский» совхоза № 1 йола шурий ферма;
Ведански района С. Орджоникидзе цІерагІча колхоза хьайбай ферма;
Ножай-Юртовски района Ленина цІерагІча колхоза хьайбай ферма;
Наурски района Ленина цІерагІча колхоза жа Іуй бригада (вокхагІвола жа Іу Хамидов Э.);
Надтеречни района «Минеральный» совхоза жа Іуй бригада (вокхагІвола жа Іу Магомадов Л.).

Производстве хьалхалаттараш:

шоай отраслешка эггара доккхагІа хьоккамаш даьхараш. Церна социалистически яхье хьалхара моттиг хьожаьяй:

Ибрагимова Л. — Шелковской района В. И. Ленина цІерагІча колхоза доярка;
Басаев И. — Шелковской района «Путь к коммунизму» яхача колхоза детташ дола довкан лелаеш вола скотник;
Насуханов Х. — Надтеречни района «Гвардейский» совхоза скотник;
Гайтаров К. — Ведански района XXII партсъезда цІерагІча колхоза скотник;
Исаев А. — Наурски района «Россия» яхача колхоза вокхагІвола жа Іу;
Арсанова А. — Ачхой-Мартановски района «Лермонтовский» совхоза Іаьсий лелаер;
Подгорский Н. — Урус-Мартановски района «Красноармейский» совхоза тракторч лелаер;
Исмаилова У. — Ачхой-Мартановски района «Ачхой-Мартановская» яхача птицефабрика кІорнгаш лелаер.

Социалистически яхье котало яьккхарг лаьрхІай республикански яхье условеш кхочашъелга Іалашдаьча хьайбаш лелаеча болхлой группа.

Республика дездир къахьегама цІей

РЕКОРДИЙ ДИ

«Лакха оасарле йолаш къахьегарца дездерга вай коммунистически субботник», — аьнна шоай новкъостий тІахьийхар 15 октябре ІуйрЙна, коммунистически къахьегама болама 25 шу дизара хетаяь Сунженски района «Сунжанефть» НГДУ яхача предприяте лоацца хиннача митинге къамаьл деш Коммунистически къахьегама цІи лелаеча, мехкадьтІен газн йоаккхача бригада кулгалхочо Летников Николая, иштта, коммунистически къахьегама бригада кулгалхочо Богатырев Александра, кхычар. Цар тІаьхйхар дог раьза а хинна хьалльацар предприяте эррингача а коллективо. Цу дийнахьа укхаза балха аравьлар 900 совгІа саг. ХІьта, массане а шоай кхаз хьинари кхо иа деш хьа а хьийгар. Цу дийнахьа предприятера къахьегамхоша яьккхар 4 эзар 100 сома маьха продукци. Царех 150 сом дІачуденнад пятилетка фонде.

15 октябрь — рекордаш йоаха ди хилар химически реагентий заводе а. Завода коллективо яьккхар 38 тонн химреагенташ, арахийцар 10536 сома маьха товарни продукци.

Веррига а коммунистически субботнике дІакъалоацаш хилар районе 26 эзар саг.

Ш. ХУСЕЙНОВ.

ХЬИНАР АЙДАЬ

Къахьегама цІей санна чакхдаьлар коммунистически субботник Наьсарен районе. Цу дийнахьа балха тІа лакха хьоккамаш гойта дагахьа дІадоладир наьсархоша балха ди.

Субботнике дакъа лоацаш 37 эзар гаргга саг вар. Царех шо-шоай моттигашка болх беш вар 6 эзар совгІа саг.

Промышленносте къахьегаш вар 3 эзар совгІа саг, гІишлош ена 648, транспорте 570, кастта чакхъяха езача объекташка 412, совхозашка 2 эзар совгІа, городе, района юрташка лестам беш 30 эзар совгІа саг.

Дика къахьийгар юртбоахама болхлоша, шоатта дийнахьа цар 620 гектар тІа дІадийра на бола ялт.

Шоашкара масал гойташ Іалаьмате хьинарех къахьийгар дукхача къахьегамхоша. Царех ба «40 лет Октября» яхача совхозера механизатораш Б. Кодзоев, Л. Евкуров, трикотажни фабрикера барокъаш тегар Д. Дарсигова, ГІ. Ахриев цІерагІча «Электроинструмент» заводера слесарь Могушков Бек-Хан, токарь Евлоев Сайт-Мухьмад.

Коммунистически субботнико къаьгга хьахьекхар советски наьха дикагІа йола оамалаш, цар барт-цхьоагІо, интернационални, патриотически уйлаш. Цунна тешал ду укх масало: ГІ. Ахриев цІерагІча «Электроинструмент» заводе болх беча Оздоева Хьавая сборщикий бригаде къахьегаш бар Орджоникидзера «Электроламповый» заводера Бедоева бригадера шиъ болхло, хІьта Оздоевай бригадера шин саго шоашкара масал гойташ хьинаре къахьийгар Бедоева берте латтача коллективе.

М. ГУРОВ.

КПСС НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА XI ПЛЕНУМ

ДИСЦИПЛИНА ЧIОАГIЪЕ, БЕХКТОКХАМ ЛАКХБЕ

(Чекхдаккхар. Доладалар 1-ча оагIо тIа).

дулх, 350 тонн шура. Районе совхозаша хIара шера доккхий зеннаш ду: 1981—1982 шерашка 13 миллион сомал дукхагIа хилар уж.

Машар хургбоацаш социаде деза плановни дисциплина йохаеш доле моллагIа гIулакхаш, цIенхаштта кхоачашде деза парте XXVI съездо дIадехараш, боккъалдар аьлча планаш кхоачаш а ца еш, хьалхалаттарашта юкъе а болаш, премеш а ийеш, шоай вахар аттача доаккхараште тIехьа дIахьа дезац. Дагалоаттаде деза хIара болхлочун къахьегама ма боагIара, нийса объективни мах бар производстве дисциплинен порядок чIоагIъяра, цул эффективность лакхъяра лоархIаме хьал долга. Цу гIулакха тIехь боккха лоархIам болаш да производства боарама а потребление боарама а хадданзен тешамеи тIахьожам лоаттабар.

Республика халкъа боахамерча гIулакхий анализ еш, белгалдаккха доагIа бIарчча хьанийцача дIанхача хана промышленноста хьакъехьа къахьегама оасарле лакхъярен юкъъера доагIача алапей юкъмоттиг 1983 шера боарамга диллача йохаьй. Масала, юкъъера лаьрхIача балха алапи 2,2 процент лакхденнад, хIаьта цу хана болх беча цхьан саго сих лаьрхIа хьаден дар цхьа процент лохденнад.

Балха эггара лоархIаме бола хьокхам ба производства боарам. Халахете в, XI пятилетка йоланнача хана деза бIарчча хьанийцача республике дегIавхара заданеш кхоачашъяц. ДIадахача шерашка хиннарашца дистича 33 предприяте хIанз лохдиьд хьонхамаш. Уж я «Грознефтеоргсинтез», «Грознефть» «Севкавнефтегазпереработка», «Грозэнерго», йиё ду завод, хьуи механизированни боахамаш, кхы дукхадараш.

Тохнам бара кхоачашхиллал моттигаш ца хилари кердача цхьайолча мейдашка мехкдаьтта, газ ца хилари бахьан долаш кIезигделар «Грознефть» объединене доаккха мехкдаьтта.

Экономика дегIайоагIалга чIоагIа юхаува кооперативни поставкай дисциплина телхаяро. Договорни декхараш кхоачашдолта доха а деш, смежни предприятеша тIехьадоах бийдал, материалаш, узлаш, деталеш лоаттаслга. Укх шера дIабахача бархI бетта ниттa хIама хилар республика 25 предприяте. Цар дIа ца луш йисай 50 миллион сомал совгIа мах бола продукци. Царца а «Грознефтеоргсинтез», «Терек» яха объединенеш, радиотехнически, «Нефтехимзапчасть», электромеханически заводаш, кхыдраш санна йола йоккхий предприятеш а.

КПСС горкомаши райкомаши декхарийла я, йоах докладчико, хIара предприятера гIулакх кхоастаде, цу хьакъехьа доагIар дергдолаш хIама да.

Поставкай хьакъехьара договорни декхараш кхоачашдар боахам делбара закон да. Из хила деза предприятей боараме а, хIаьта ниттa цехийн участкийн боараме а. Уж кхоачашдеча хьинаре дакъа лаца декхарийла я партийни организацеш.

Дисциплина чIоагIъеш беча балха тIехь вай декхарийла да эггара хьалха къахьегача коллективашца чIоагIало лаца. Вай Конституце царна шерра бокъонаши полномочеши лу — пачхахьалкхенан общественни гIулакхаш дувцачен кхоачашдечеи, производстван социальни дегIадерен планировани еча, кадраш кийчъечен уж дIа-са нийсъечен, ниттa кхычахьа а даькъа лаца. ДIахо йодача хана а общества экономически социальни вахаре цар лоархIам лакхбара тIадерзадаь да къахьегача коллективехи предприятешта, учреждениешта доал дечара цар лоархIам лакхберахи дола закон. «Ца боккхача политически лоархIама акт я»,—аьнна белгалдаьккхар КПСС ЦК июньски (1983 ш.) Пленуме къамаьл деш новкъоста Ю. В. Андропова.

Къахьегача коллективаша дакъа лацар бахьан долаш дуккхача предприятешка кIезигъелар йовш йола балха ха. Цу хьакъехьа эггара дикагIа кадьнай «Красный молот» «Трансмаш», «Электроинструмент», «Пищемаш» яхача а кхыча а заводий коллективай. КIезигагIа я прогулаш, администраце мукъабенне болхлой, производстве хьа ца баккар.

Цунна цхьана аьча анализо хьехьокх промышленноста, гIишлош хьалъеча, юрта боахаме балха ха йовлга цхьадолча даькъе кIезигдаь дале а бIарчча хьанийцача хIанз а из дукха йовш хилар. 1983 шера хьалхарча ялх бетта балха ца йоагIаш 2547 болхло хилар. Ниттa цар йоаьь балха ха хIама хьадеш дIахийтача, хIама ца эшаш 2 миллион сомал дукхагIа мах бола продукци тIаккхетаргьяр.

Докладчико шаьра доашхаш дийцар болх бара эша хьалаш лерттIа хьахилийтара декхар. Цу хьакъехьа доаладе дика масалаш да, бакъда, цIенхашттара кхоачамбоацараш а да. Цох лаьпа шоай деза дош алаш халкъа депутатий Советаша. Царна хIанзарчоа дайзадац замай малаx, хо а декнадац, кхета а даьдац планаш кхоачашъяра, къахьегама социалистически дисциплина чIоагIъяра хьакъехьара шоай керда декхараши шоашта тIадкхлари. Республика заводашка, фабрикашка, кхыча организацешка геттара кIезига да кхачан продуктай тикай, быта служба мастерскейи приемни пунктийи, медицински гIулакх дара кабинетий заказий истолаш. Цхьанна а предприяте яц кооперативни тикаш. ХIаьта дика кийчъаь полуфабрикаташ йохкийта хьанийцача — мел дукха ха мукъайоаккхаргьяр цо, къаьстта кхалнаька! Халахете а ниттa йола торговли вIаштIехьальнахац.

Укх шера январь бетта НГIАССР Министрий Совето тIанйиар «Бахача наха гIулакх деча предприятей, организацей балха режим дIахо йодача хана тоаярах» бола сопам Фуд хIаьта хиннар? Таханарча дийнахьа бытовой гIулакх дарен торговлен дуккхача предприятеша из кхоачашбеш бац. Тохкача гучадаьлар быта служба ахаш гаргга йолча цехацен приемни пунктацен балха режим ца хийца хилар. Ца даьд торговли организацей кхоалагIча даькъо а.

Цхьайолча дуккхача предприятешка баьча тохкамо хьахьокх 21 шерагара 30 шерагга яхачналце ха йолча наха эггара а дукхагIа прогулаш еш къахьегама дисциплина телхаеш хилар. Профтехучилищаш йистельтараша а къахьегама дисциплина телхаеш дукха моттигаш я. Къахьегамхошта правови кхетам лулга тоаданза даргдац, йоах докладчико. Вай ерригача предприятешка юрисконсульташи кхыметтел юридически отделаши дуккхьала договорний арбитражнии гIулакхашка хьожаш мара яц. Кхетама болх бара дукхагIа юкъеоза оза уж партийни организацеша.

КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС сопам тIа боккха лоархIам бу къахьегама коллективни формаш дегIайоалара. Хьалха латтача бригадий балха практико хьахьекхар уж бокъонца кердача тайпара болх беш йолча йоккха кхетаме дисциплинен дикагIдола производственни хьонхамаши хилар. Масала, хьашаргъя вай коммуниста М. В. Торе кулгалдеш йола «Малгобекнефть» НГДУ-ра мехкдаьтта доаккха бригада. Цо хаддиза кхоачашъю пачхьалкхен планаши социалистически декхараши, цигв телхаяц дисциплина, мах балхера дIабуалац. Ниттa йола бригадаш кIезига яц вай, царех вай доккхал а ду.

Хозрасчетни подразделенеш дуккхагIа йовшаш толошагIа хилар гуш да Шелковской района колхозий балха хьонхамашка. Масала, В. С. Ефимова кулгалдеча мехотряде («Путь к коммунизму» яха колхоз) механизаторо оаха лаьтта 47 гектар хиннача 100 гектарата кхоачаш дукхагIа хиннад, цхьан саго беш бола болх ахчецца аьлча хьалха 6,6 эзар сом хиннача 19,4 эзар сом хилар. Цхьабакъда, боахамий цхьаболча кулгалхоша, партийни комитеташа боагIаш бола теркам бац производство сихха дегIайоалара лоархIаме средство хиларах тарра къахьегам вIаштIехьбаккхара бригадни формаш юкъейоалаяра. Къахьегам вIаштIехьбаккхара бригадни форма ледара дегIайоагIа Грозненски ремонтно-механически заводе, «Грозэнерго» управлене, «Трансмаш» заводе, медицински инструментий Гудермесски заводе, «Автоспецоборудование», цементни заводашка, «Чеченингушстройматериалы» яхача объединене, Грозненски кога гIирс беча фабрике. Мехкдаьтта, газови, мехкдаьтта чакхдоалача, мехкдаьтта химически, микробиологически промышленностерча 40,5 эзар болхлоех берригаш а 43 процент бараш мара бригадашка вIашагIтеха бац. «Грознефть» объединене цхьаккха а бурув деттен вышкомонтажни бригада яц подрядагIа болх беш. Бригадни хозрасчет ма йоагIара яьржаяц гIишлош еча а. ХIанз укх сахьата республике балха цу метода тIа яьна я гIишлонхой 215 бригада, е ерригача бригадех 35 процент.

Ледара юкъейоалаьо коллективни подряд кхосаш, баьцадаараш кхедеча, шура йоаккхача, доахан леладеча. Къахьегам вIаштIехьбаккхара коллективни формаш сихха йоаржаяра новкъарле ю йоаьь опыт ледара вIашагIтохаш хиларо, коллективашка организаторски кхетамен болх бара товзал специалисташтен болхлоштен ледара йомаеш хиларо. Парте городской районни комитеташ декхарийла я КПСС XXVI съездо дIадехаш ма хиллара пятилетка чакхйоалача хана къахьегача коллективашка кертера моттиг лоацаш къахьегам вIаштIехьбаккхара коллективни формаш хургйолаш долла хIама де.

Пачхьалкхени къахьегамен дисциплина чIоагIъеча эггара боккхагIа лоархIам болаш да социалистически яхь къахьегамца коммунистически гIулакх доагIаш хилари дегIадоаладелга. Хоаш мадарре, вай республике дIахьош я «ХIара балха дийнахьа тIехдина дисциплинен хьадер дукхагIен хилийта!» яхача девизагIа йола яхь. Предприятешкен организацешкен къахьегама яхь юкъе даькъа лоацаш ба 94 процентал дукхагIбола болхлой, царех 65 процент къахьегамца коммунистически гIулакх доагIаш хилара тIехьарча яхье а болаш. Из сий дола цIи лелаю 3,5 эзар гаргга йолча бригадай, цехий предприятей коллективаша, из цIи еннай 97 эзар совгIа волча производстве хьалха латтача болхлочоа. ХIанз пятилетка дикагIча шера чотагIа болх беш ба 10 эзар гаргга болхло, 300 совгIа бригада.

Цунца цхьана ала доагIа республика цхьайолча къахьегача коллективашка парте Центральни Комитето ма яххагIа социалистически яхь вIаштIехьальйккхаи аьнна. ДIаьйкхлац яхь вIаштIехьяккхара формализм, хин-ханнахьа яц яхьа итогаш, производственни къахьегамен дисциплина телхаеш хиннача хIамай анализ лоархIамца беш ю уж дукхагIча даькъе. Цу дерригне а лохбу производстве йоагIаш йола порядок оттаяра, гIулакх вIаштIехьдаккхара яхьа бола лоархIам.

КПСС ЦК дIадех партийни, советски, профсоюзни, комсомольски организацешкара, боахамий кулгалхошкара цар социалистически яхьа итогаш елга а котбьннараш хоастабелга а эргадаькка тоадергдола гIулакхаш дар. Дерригча хьокхамий хьакъехьа планаш кхоачашъяра, чура торонаш хьалахара а царех пайда эцара а къахьегамхой оршагIбоаргболаш социалистически декхерий лоархIам лакхбелга а. Декхараш экономически Iалашделга тоадар, уж кхоачашдарга хин-ханнахьа хьажар, аьнна доши гIулакхи цаI хилар.

Къахьегама дисциплина вIаштIехьйоакххача хоадаме лоархIам болаш я партийни организацеш, къаьстта юххьанцара праш. Къаьстта уж декхарийла я йоккха дисциплина хилийтара, хIама вIаштIехьдаккхара, доагIар хьадехара, хьинари бехктохами лакхбара керте отта. Ма могга лакхде деза юххьанцара партийни организацей хьинари денали.

Докладчико юэц партийни комитетий стиль а методаш а. Дукха хо йоацаш КПСС обкомо тIанйиар договорни дисциплинаца дувцадена партийни комитетий болх лакхбарах бола сопам. Парте цхьайолча районни городской комитеташа формально тIанйиар из, договорех йола поставкеш лоаттаяра планаш гIулакхаца шоай ханнахьен йизан кхоачашъелга боахамий кулгалхошкара хьадехаизар. Масала, сопам дIакхаьчача парте Ленински районо кхоачамбир совещани ярах, организаторски балха хьада дола гIулакхаш белгалдаханзар. ХIаьта КПСС Заводской райкомо вIалла дIа а бовзийтанзар юххьанцарча партийни организацешка цу документа чулоацам. Къахьегама дисциплинах йола КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС решени тIанйиар июль бетте а. ХIанз октябрь ахангахьа кхьчаб, хIаьта а КПСС Гудермесски, Шелковской, Надтеречни, Урус-Мартановски, Грозненски райкомашка из дош дийцадац пленумашка, партийни актива собранешка.

Ма боагIара кхоачашбац партийни организацешеи боахамий кулгалхошеи автоматизаши, вычислительни робототехникан средстваш дегIайоалара хьакъехьара парте областной комитета сопам. Техкача гучадаьлар дуккхача предприятешка уж сопамаш вIалла довза а ца довзилга.

Партийни, пачхахьалкхен, къахьегама дисциплина чIоагIъяра декхар, аьлар докладчико, кхоачашдулургдац кIоаргга уйла ца хьаьдда идейно-кхетама болх вIаштIехьа ца баьккхача. Къахьегамца, дисциплинаца кхетаме гIулакх доагIаш хилар, хIара къахьегамхочун вахаре хьинаре позици хьахилар дегIа ца доаладича. Вайна карагIдаьннараш сиг тешаргволаш хьадда дIахьокхар, проблемий цIенхашттара анализ керда уйлен дош — из ба къахьегама социалистически дисциплина чIоагIъяра хьакъехьара беррига идеологически болх тоабара ниъ. Идеологически фронта бIухой декхарийла ба жехка экономически потенциала низ бола средство дисциплина хилар, кхы тIа а продукци яккхара къахьегама оасарле, рентабельность лакхъяра, балха алапе, халкъа вахара боарам лакхбара бола тешам из хилар дIадовийта.

Дисциплина чIоагIъярен хьоцамера общественни порядок оттаярен хьакъехьа беча балхо яхь а дукхача даькъе новкъостал дергда республике дика политически атмосфера хьахилийтара. Лакхургда партийни комитетий, советски боахама органий, общественни организацей, творчески союзий авторитет, вIаьургда къахьегамхой хьинар, шоай граждански декхар. — Дахьенна доллча бернах кхетамен доггIелен къахьегилга кхетадар.

* * *

Дувцача дешах лаьца эггара хьалха къамаьл дир КПСС Грозненски райкома хьалхарча секретара А. Н. Воронкина.

Района къахьегамхоша чIоагIа могабаь тIанйиар къахьегама социалистически дисциплина чIоагIъяра парте правительствеи бань сопам, аьлар цо. Цунца кулгал а деш партийни организацеша айду творчески къахьегамен хьинар хьадаьчох дизара беркат дардолаш болх бара кхетам лу хIара къахьегамхочоа. Цу дерригне йиш хилийтар 1983 шера планаш кхоачашъеча лоаттабеча къовсаме во доацаш толамаш даха. Лакхбеннаб промышленний юрта боахамен производства боарам.

Бакъда, дукхьала дIаьла деза тхона хIанз а хайналац беррига болхлой бехктохам лакхбе, общественни производства интенсификацега, хьадер ма могга дукхагIа хилийтарга долла цхьаькъ творчески лаха.

Пачхахьалкхени плановни дисциплина телхаеча кулгалхой хьакъехьа де доагIаш дола гIулакхаш ду КПСС райкома бюрос. Масала, хьайбашкара йоален лаьттан тIара йовийхен продукци хьаяра а пачхахьалкхенга йохкара а планаш кхоачаш ца ярах цIенхаштта боагIаш бола бехк бир «Советская Россия» яхача колхоза, «60 лет Октября», «Ильинский» яхача совхозий кулгалхошта.

Теркам тIабахийта доагIаш хIама да профсоюзни, комсомольски организацей, халкъа тIахьожама группай, бригадий советий, партийни группай, депутатски постий хьинар айдар бахьан долаш укх тIеххьарча хане къахьегамен производственни дисциплина чIоагIлуш хилар.

Къамаьл де дош лу Грозненски горисполкома председателя В. М. Шамардина.

Грозне предприятейн организацейн коллективаша, аьнна белгалдаьккхар цо, городской партийни организаце кулгал а деш боккха болх бу производстве болхлой къахьегамен бытен хьалаш тоадара, дисциплинен порядоки чIоагIъяра. Цо новкъостал ду производственни планаш толаме кхоачашъяра. Керттерча технико-экономически хьокхамашка диллача города массе а предприяте кхоачашйир укх шера 9 бетта планаш. 1982 шерашка дистача 2-эза кIезигагIа йинай балха ха, 5-эза дукхагIа лоацденнад бIарчача дийнахьа болх ца беш сеца латтилга. 2-эза совгIа кIезигагIа ю прогулаш, лохденнад балхера мех дIабуалилга.

Из ниттa дале а города халкъа боахам дегIабоалабеча кIезига дац кхоачамбоацараши халонаши. ДIадаланза да планови, технологически, дукхагIча даькъе къахьегамен исполнительски дисциплина телхаелга.

Къахьегама социалистически дисциплина чIоагIъяра дикача даькъе Iатта социальни хьалаш, къахьегамхой быт, къахьегам, сацалар товдара проблемаш, цхьаза уж шоллагIча плане юсс.

Халкъа депутатий городской Совето оттадаьд къахьегамхой хьинар айдара гIо дергдола хьалаш хьахилийтара тIадерзадаь тайп-тайпара гIулакхаш. Юхаэргальнккхай бахача наха гIулакх деча цхьайолча предприятей балха график. Городской пассажирски транспорта болх тоабара дола гIулакхаш ду. Во дегIаягIац самообслуживание гIоллара торговли предприятеш. ХIаьта а цу хьакъехьа де дезаш дукха хIама да.

«Грознефть» объединене мехкдаьттахошка социалистически яхь боаржаьй XI пятилетка кхоалагIча шера планови заданеш хенал хьалха кхоачашъяра тIехь, аьлар объединене генеральни директора Р. М. Хачатурова. 9 бетта задани дерригача технико-экономически хьокхамий хьакъехьа хенал хьалха кхоачашъяьй. Цул совгIа, 80 эзар тонн мехкдаьтта, 64 миллион кубически метр газ яьккхай, 10 эзар метр бурув техад. Бакъда, дика хьокхамаш доахе в мехкдаьтта даккхара боарамаш лохдеш в. Тхоашта хьалхашка оттадаь керттера декхар — 7 миллион тонн боарам болаш мехкдаьтта доаккхилга кхоачаш ца деш а я объединени.

Тахан промышленни мехкдаьтта даккхара юкъейоалаль мехкдаьтта доалла керттера моттигаш разработка тIехьарча стаде я. Цудухьа мехкдаьтта доаккхилга лох ца далийтаргь кертера дар да углеводородни бийдал тIагIертта хьалахар.

Оаха кхетаду къахьегамен нийсен дика тоаьха дисциплина ца хилча, дерригача доакъошна организаторски болх тоа ца бича прогресс а производства эффективность а хургйоацилга. Объединене цхьа хьадда болх бу. Бакъда тхона хIанз а дуденадац ерригача структурни подразделенеша ритмично болх бергбола гIулакх. Планаш кхоачаш ца еш моттигаш я.

Трибуна тIа ю парте ветеран, академика М. Д. Миллионщикова цIерагIча Грозненски мехкдаьтта института доцент В. И. Фалькин.

Партеи къахьегамен ветеранаш вай парте, вай обществах дIакъаста йиш йоацца дакъа да, аьлар цо. Социализми коммунизми хьалъяра йоккха опыт я цар. Пенсе бахача дукха дукхагIбола коммунисташа шоай тарлучогIа производстве къахьег, партеи халкъеи революционни, тIема, къахьегама традицен тIа катирхошта кхетам балара гIулакха юкъе даькъа лоац.

Къахьегамхошта юкъе боккха агитационно-пропагандистски болх бу ветеранаша. Цар лекцеш еш, докладаши беседаш ю Ленински парте дикагIйола традицен лелаеча нахаца хилар хийца дIаоттаде цхьаккха хIама дац. Ветеранаш моллагIча школе, ПТУ, предприятешка беза хьаьший ба. В. И. Ленина вахарахи цун балхахи, парте дуцен халкъашта юкъерча политиках, эстетически кхетам баларах каста-каста къамаьлаш ду цо. Куклина, Мещерякова, Лебедевас, Абаловас, Чадова, Магомаева, Саранцевас, кхы дуккхачар а.

Бакъда, халахете а, цхьайолча партийни организацешна холуш бац ветеранаш, царна ховчох балха опытах пайда эцаш. Шено яц уж кхоачамбоацараш дIадохаргхилара. КПСС райкомашкарча, йоккхийча парторганизацешкарча парте ветераний тха советий балха формаш таханарча дено дIа ма деххара хилар лаьра.

Къамаьл деш ва Нохч-ГIалгIай цементни завода кхесташ йолча пийшна машинист С. Бакриев.

Оаха, кадрови болхлоша, кхетаду, аьлар цо, чIоагIа дисциплина, нийса вIаштIехьбаьккха къахьегам боацаш, управлене ерригача звеной боалама болх тоа ца бича производство дIахо дегIайоалае йиш йоацилга.

ЧIоагIа хьаштдолаш дийцар оаха къахьегача коллективаех дола Закон. Бригадашка, сменашка долча гIулакхий хьалага хьежар тхо, кердача тайпара дийцар дисциплина толхаьча хIара сагах. Сиха гучадаьлар цох даьша беркат. Массе а моттигашка балха ханах рациональни пайда эцара тIехь къовсам лоаттабарах — ерригa смена чакхьллалца къа дикагIа хьетара болхлой тIахьожам лоаттабарах, технологически оборудованех пайда эцара планови параметраш тоайир, шийшкий, онйдален цементан хьайрий балха планови сахьата йола оасарле боараме лоаттайир. Ца бахьан долаш завода коллективо 1983 шера 9 бетта 1982 бIарччача шера лаьккхачул дукхагIа продукци хьайир. Дерригача технико-экономически хьокхамий хьакъехьара планаш кхоачашъяьй.

Бакъда, толамаша гIаддуге а царех кхоачамбаь Iац тхо. Тхона гу тхоай кхоачамбоацараш а, царех дувц оаха собранешкен совещанешкен. Тха коллективаа балха кертера кхоачамбоацар да общественни организацеш вIашш хьеха ду гIулакхаш ледара деш хилар. Коллективерча идейно-кхетама балха боарам лоха хилар.

Къамаьл де дош лу КПСС Ачхой-Мартана райкома хьалхарча секретара З. А. Яндиевайна.

Боахамен партийни практико хIара дийнахьа лу КПСС XXVI съезда, парте ЦК ноябрьски (1982 ш.) Пленума къахьегама дисциплина чIоагIъянза яргIоацаш хиларах йола решенеш вахаре эшаш хилара хьокхамаш, аьнна белгалдаьккхар цо. Тхона боккха лоархIам болаш я парте рекомендацеш, цар хьахьокх тхога партийни, пачхахьалкхен, производственни дисциплина боарам лоха хилари районе масштабе тайп-тайпарча довкъошка доагIар хьадекхага лохдери бахьан долаш тIехьадисар дукха капитальни затраташ дIа ца йохийташ дIадакихара бола эггара лоарIа ниъ.

Практико хьайоахар КПСС райкома шиь а балха стиль эргахькха тоамза яргьяц, балха халон юкъмоттиг наха юкъе дийна болх барга, тIадаьла гIулакх бахьан бола бехктохкам кхетам баларга а йоакххаш. Порадкон гIулакх вIаштIехьдаккхарон производственна юкъейнхкар къахьегам вIаштIехьбаккхарен къахьегамаш доагIар дахарен бригадни форма, материальни хьашт хиларца маневрировани ета, хьахулачунга хьежжа доагIар лулга.

Лаккхуш долча дIадехарашка хьежжа кадрашта кхетам балара нииъ дIахо а хьош, райкомо йоаккхо ю цар идейни профессиональни боарам лакхбара. Кулгалдеча кадрашта деча новкъосталo дIадеэ цар квалификаци лакхъелга дIахо а эргадаькхха тоадар. Боккха пайда лургбар кулгалхошта социальни психологи, доал дара, нахаца гIулакх леладара психологи Iомайаре.

Республика профсоюзни организацеша, аьлар облсовпрофа председатела Г. Г. Олейникова, дикка лаккдаьд болхлой коллективашка дисциплина чIоагIъяра, къахьегамни производстве вIаштIехьъяккхара дIалехаш дар. Уж деша кертера оттаду «ХIара балха дийнахьа тIехдина дисциплинен хьадер дукхагIен хилийта!» яхача девизагIа йолча яхь итогаш еча хана. Дисциплина дешаш массе а тайпара дувц болхлой собранешка. Дисциплина чIоагIъяра новкъостал дир къахьегам вIаштIехьбаккхарен цох доагIар даларен йола бригадни система дIахо а дегIайоалара беча балхо. Отчетно-хоржама кампани йолча хана кIама ца эшаш ерригача бригадашка хьайир профгруппаш. «Профсоюзни группе дисциплина телхоеш цхьаккха хила йиш яц» аьнна ленинградцаша дIадолаьдь гIулакх чIоагIа хьалаьцад цар.

Цхьабакъда, массе а довкъой обкомаша, предприятей профкомаша цу даькъера болх хьинаре бац. Вайцига йолаш я тIехьаюса дукха коллективаш промышленносте, гIишлош еча, юрта боахаме, кхыча довкъошка. Облсовпрофо профсоюзий довкъой обкомашка аьнад болхлой собранешка тIехьеюсача предприятей кулгалхой отчеташка ладугIа.

Къахьегама процесс во вIаштIехьальнккхача предприятешка дукхагIа хул сменагIа а бIарччача дийнахьа а болх сеца латташ, къахьегамен салаIарен режим телхаеш моттигаш. ГIишлош ю материалаш еча, кхачани моттигерчен промышленноста министерствашта хара йолча предприятешка йиллача хана дукхагIа болх байтилга шерра даьржа да.

Цу бакъдараша хьегойт производствои къахьегами вIаштIехьбаккхара дешашка профсоюзни организацеш, боахамий кулгалхой хIанз а кхоачамболаш ца хьожаш хилар.

Къамаьл даш за бувзама производственно-технически управлене начальник А. З. Хаит.

Республика бувзама болхлой хIара дийнахьа геттара дукха бувзам болаш хул клиенташца, хIаьта хала дац моллагIча тайпара дале а дисциплина толхаяр мел новкъа доал кхетаде, аьлар цо. Цудухьа социалистически дисциплина цIенхаштта ледара дешаш хаддаза боккха теркам тIабохийтам да бувзама предприятей ерригача коллективай а партийни, профсоюзни, комсомольски организацей а, администраце.

Республика бувзама болхлоша отрасле эггара хьалха юкъейоалайр бригадни форма. Тха опыт могайир союзни министерствас, хIанз цу методагIа болх беш бувзамен предприятешка 120 бригада а я.

Практико хьахьекхад бригадни форма къахьегамен производственни дисциплина толхаелга геттара кIезигдара болх вIаштIехьбаккхара дикагIйола способ хилар.

КIезига лоархIам болаш хIама дац дисциплинен порядоки чIоагIъяра къахьегама хьалаш хилийтар, хIанзара техникен прогрессивни технологеи производствана юкъейоалаяр.

Бакъда, хьадаь даьйначоа тIагIолла гуш я пайда эцанза йола торонаш а. Дисциплина чIоагIъяра дешаш дIадехарий боарамга хьежжа къоастадергдолаш дукха болх бе безаргба.

Дош лу партеи къахьегамен ветераний совета Грозненски городской совета члена С. Х. Шадиевна.

Тахан партена а вай пачхахьалкхена а хьалхашка латтача кертерча декхарех цаI да политически санкцетам лакха бола коммунистически общества хьалъераш хьалхебар, аьлар цо. Из декхар кхоачашдеча къаьстта боккха ба ветераний лоархIам.

Цхьабакъда, дилла а хилац вай кагирхоща бу болх достам эшача тайпара болаш. Масала, чIоагIа вай массане теркам тIаоаш хIама да промышленни предприятеш къонача болхлой кадрашца Iалашъяра проблема. Эсала латт школашка профориентационни болх, профтехучилищаш йистеяьхарашта юкъе кIезига ба шоаш дIахьожабача моттигашка болх бе сопаш бараш. Хетаргахьа, бакъахьа хургда уж болхлой профессеш езаш а шоеш болхлой классах хиларах доккхал деш а хургболаш кагирхошта кхетам балара парте ветеранаш хьадлача школашкен училищашкен хьожабеча.

Юкъарча гIулакха, юртбоахама производство ма кудла дегIайоалаяра чIоагIа теркам тIабахийтар Назрановски районерча «Назрановский» совхоза слесарь-моториста М. Т. Тохова ше къамаьл деш.

Дукха ца йоацаш тIанйиа лоархIаме документаш — «Къахьегама социалистически дисциплина чIоагIъяра тIаберзабаь болх тоабарах» бола КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС сопамаш «Къахьегама дисциплина чIоагIъяра кхы а лелоарех» бола СССР Министрий Совета, ВЦСПС сопамъ раьза хинна тIанийиаб «Назрановский» совхоза къахьегамхоша, аьлар цо.

ТIехьарча хана хоалуш тоаеннай тха фермашка, тракторно-кхаш леладеча бригадашка, кхыча производственни участкашка къахьегама дисциплина. ДукхагIа болча къахьегамхоша болх дика беш хиларо йиш хилийтар гураха ю культураш лоацагIа йолча хана чуяца, 9 бетта йола пачхахьалкхенга дулхи шурен йохкара планаш кхоачашъе. Дика чакхдоалаш латт хIама шекара сеслаш, хоарталаш, хьажкIаш чуяцара балхаш. Из новкъадале а, дIахо дувц оратора, кIезига яц тха коллективе боахама доал эсала деш гIулакх тесса леладу моттигаш. Цу хьакъехьара масал да ерригa совхоз хьайийача ялат укх шера дика хьийкъа дале а, Пхьилекъонгий-Юртарча отделене хIара тектара тIара чудена кIан мукха 13,4 центнер мара ца хилар, эггара лохагIа ба укхаза хьажкIий хьунхам а.

«Назрановский» совхоза коммунисташа, болхлоша, гIулакхерча наха аьлар М. Т. Тохова, беррига шоай низ тIабохийтаргба къахьегамен тIадилла гIулакх кхоачашдарен даькъера дисциплина чIоагIъяра, шоай балха дикали эффективность лакхъяра, карарча шера заданеши ерригa пятилеткен толаме кхоачашъяра.

Ше пленуме къамаьл деш, КПСС Надтеречни райкома хьалхарча секретара Г. Г. Махаурe аьлар:

— ГIишлош еча, кхашка, фермашка тIа-тIа дикагIа зелуш да хIара саго ше шийгара дIадехар, наха цхьание шоллагIчунга хьадехар лакхлуш хилар. Ца дерригa а КПСС ЦК ноябрьски (1982 ш.) июньски (1983 ш.) Пленумий решенеех, «Къахьегама социалистически дисциплина чIоагIъяра тIаберзабаь болх тоабарах» болча парте ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС сопамах даьнна беркат да.

ТIадиллача гIулакхах бола хIаране бехктохкам чIоагIбара къахьегамен тIадиллар кхоачашдарен дисциплина лакхъяра дош къаьстта ира эттар, карарча пятилетка хьалхарча шиь шера итогаш оаха йийцача хана. Пачхахьалкхенга дIа ца кхоачийташ дисадар 980 тонн дулх, 270 тонн шура, 7050 тонн комсаш, дукха кхыйола продукци.

ТIехьадисар дIадаккхара бола дIаболабир оаха тIалатта бехктохкам боккха хилар, ца кхетадераш, производственни планаш кхоачаш ца ерашкара деха доагIIараш хьадехаргара.

КПСС райкома бюро шоай балхах отчеташ дир «Надтеречный», «Горагорский», «Новогорский», «Калаусский», «Минеральный» яхача совхозий директорашеи партийни комитетий секретарашеи.

ГIулакх тоадала доладеннад. Цу боахамашка а кхыча а боахамашка корайир 9 бетта план кхоачашъяра резерваш, хIаьта хIанз шеко йоацаш да шера программа ерригa кхоачашъергхилар.

Дика ладийгIар пленуме хиннараша партеи къахьегамен ветерана, Грозненски городской совета председателa заместителa, персональни пенсионера В. Н. Магомаева къамаьлага.

Оаха, ветеранаша, аьлар цо, дизза хьаллоац парте областной комитето деш дола гIулакхаш. Кхуаш йоагIача тIехьенна вай халкъа дикагIа йолча тIемен къахьегамен традицей кIийлен тIа кхетам балара тхоаш юкъеоаар.

Доккхий декхараш да парте ветеранашта хьалхашка латтараш хьахилийтар: хилар, къахьегама дисциплина лакхъяра йоаьзо яр, бахача наха, къаьстта кагирхошта, тIема-патриотически кхетам балар. Сона хетаргахьа, ветераний советаш хьае еза КПСС райкомашка ях ца Iеш, йоккхийча партийни организацешка а. Цунах доккха гIо хургда царна боахамен политически декхараш кхоачашдеча.

Ал беррига ветеранаш тIахьех, аьлар Б. Н. Магомаева, цу сий долча балха юкъе шоашта мога даькъа лацара, аз дош лу парте областной комитета, тхоашта тIадехка политически декхараш оахош толаме кхоачашдергхиларах.

НГIАССР юстице министра И. А. Алабастово дийцар ше къамаьл деш, корта бохабу малараш мелариа, хулиганствапа, бахача наха эша гIулакхаш дерий сагIорахьарча гIожаца, халкъа рузаьа лечкъадеращца малар боаш къовсам лоаттабеза барг ца хиларах. Пайда эцаза баргбац правовой а общественни а воздействе ерригача арсеналах, хIана аьлча лертIа боаца. Харцахьа лела нах цIерах санна кхераш ба шоай новкъосташа еча критиках, цар юхьдухьала а етта дача сазбазам боацача къамаьлах.

Из новкъадале а, цу тайпара йола атмосфера массанахьа оттаеш яц, цудухьа прогульщикаш, пьяницаш цхьаза паргIата хул цига, хIана аьлча царех бехк хоаб, цар даьр могайт, кIезига моттигаш хилац кхыметтел уж гIулакхаш тIа лакхбеш а. Масала, ше дунен тIа вахача башха йIаьха а йоацаш йолча хана болх бу моттиг 27-эза хийцай Грозненски мехкдаьтта института лаьнхача Королева. Королев ниттa мухалегIа чуволавара бахьан дар из маларца хьинхашта валар, цунца дувзадена прогулаш, яр, къахьегама дисциплина кхыча тайпара телхаяр.

Цу тайпарча масалаша тешал ду къахьегамен производственнии дисциплине чIоагIъяра, цхьаккха хIама бо-башха ца хетара, гIулакхаш кегадена леладара духьалара къовсам чIоагIбара тIаберзабаь болх тоабар дIадехаш йола парте указанеш вай ерригача предприятешка кхоачашъеш ца хилара.

Пленума болх чакхбоалаш къамаьл дир КПСС Нохч-ГIалгIай обкома хьалхарча секретара А. В. Власова. Цо дег тIара барнал аьлар пленума балха юкъе дакъа лаьцача партеи къахьегамен ветеранашта а цар новкъостаща а, къахьегамхошта, къаьстта кагирхошта, идейно-политически кхетам балара балха юкъе цар хьинаре дакъа ладарах. Доккха да ниттa партийни, пачхахьалкхен, къахьегама дисциплина чIоагIъяра балха юкъе цар доацц дакъа а.

Пленум хьожаргIолча организационно-пропагандистски балха плано чулоац партийни организацей ветеранашцара контакташ чIоагIъяр, къахьегама коллективашка а нах бахача моттигашка а беш болча производственний общественни балха активизаци яра царна тIо дар.

А. В. Власова пленума балха юкъе дакъа лоацаш хиннарий теркам тIаозар «Къахьегама социалистически дисциплина чIоагIъяра тIаберзабаь болх тоабарах» бола КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС сопам тIагIертта а лерригIа а кхоачашбара. Парте XXVI съезда, КПСС ЦК ноябрьски (1982 ш.) июньски (1983 ш.) Пленумий решенеша, аьлар цо, партийни организацей теркам тIаберзабу кулгал деча кадрашкара хьадехар лакхдара, шийга еннача участка балхах бола хIаране бехктохкам лакхбара. Ма хулла къовсам лоаттабе беза формализмаца, деш дола къамаьлаши леладу гIулакхаши вIаши тарлуш ца хилара духьала, лакхъе еза кулгалхой сацам, ниттa беррига къахьегамхой а политически культура. Укх пленуме оттадаь декхараш дувцаш гучадаьлар республика партийна организаца парте решенеш кхоачашъяра, Нохч-ГIалгIайчен экономика дIахо дегIаухьлга Iалашдера, къахьегамхой вахара хьала боарам лакхбара ше мел дезар дергдолаш хилар.

Дийцача дешах доагIаш дола сопамаш тIаийцар КПСС обкома пленумо.

БРИГАДИРА КХОАЧАМ

Йоккхача гІишлой керттера белгало — дукха нах, техника, гІишлон материалаш. Укхаза болх дика вІаштІехьбаьккхалга холуш да участка гарга кхоаччаше а. Іуйрийна ворхІ сахьат а далалехьа яьссалу гІишлонхой городок. Дежурния делкъийга даа хІама кийду повараши маре сааг висац площадке. ХІаьта Новопсков — Аксай — Моздок яхача мехкдаьттапровод юллача треса участкашка геттара сиха хьадеш латт гІишлон балхаш. Нохч-ГІалгІайчен автономе 60 шуй нохчийн гІалгІайн шоай дола̇марІа Россена юкъебаха 200 шуй дузача цІейна камъайодаш 72 километр йІоахал йола Новопсков — Аксай — Моздок яхача газопровода участок кийч я ял такха йолаеннадр «Грозтрубопроводстрой» треста коллектив. ХІаране дика кхетадора из мехка доагора-энергетически комплекса лоархІаме гІишло йоага а сиха̇тІа из хьалъаь яккха езилга а. Шоай декхарех дика лоархІабелар гІишлонхой. Ханал хьалха из эксплуатаце дІа а ена дІехо а хьинаре болх бещ таканарча денга хьахкхьачаб уж.

Дог гІоздоала хоам бере участкера укх деношкиа — 57 километр йІоахад йола газопровода аргІанара участок болх бе йолаеннай, кхьачаб.

Из толам баккха аьттув хиннаб Г. Дудюю, А. Полякова, И. Петрикова, Б. Анигова кулгалдеча сварочно-монтажникий бригадай болхлоша шоашта хьалхашка латта довакхий декхараш дика кхета а деш къахьегарах, уж ханал хьалха кхоачашдара шоай визи хьинаре ца кходарах. Шоай новкъостел дукха тІехьа ца бусаш болх баьб В. Шульгас кулгалдеча изолировщикаше, плетевоза водителa Салгириев Хизара, дукхахча кхычар в.

ХІаьта керттерча даькъе из толам боаккхача къахьийтараш ба Пичугин Александр Михайловича кулгалдеча бригада болхлой. Царна тІадул даим а газопровод хьаеча эггара халагІа, бехктоккамегІа дола балхаш.

— Пичугин Александра кулгалду бригада болх беча метте даим а ба толам, ханал хьалха а бувлаш, тІехдика хьаду сварщинаша-монтажникаша шоаш хьа мел дер, — яхаш дувц треста управляющe Мугапиев Майрбек Межидовича. — Шера миллион сома маьха балхаш де дош денна бригадаш дукха я тха коллективе, бакъда, царна къовсабала могаш бац вокх бригадай болхлой. Карарча шера нйс бутт мара баьннабац хІаьта цар хІанале кхоачашдьеб шоай укх шерара декхараш, шоай къахьегамца геттара дика масал тел цар кхыча бригадай коллективашта.

Бригадо доахача толамий къайле сенах латт аьлча, из латт бригадира шийй балха стаж йоккха хиларах. бригадера нах вІашин безаме, барттайна хиларах. ЙоагІ-йоагІача болхлой кадраш дІа-са йийкъа, хІаране шийй декхар дика кхетадеш, балха ха аехьа ца йовеш, къахьегама дисциплина чІоагІа йолаш, вІаши хІаране гІо деш хиларех. Барт болча — даим ю тало, оалаш да. Из къаьгга хьахьокх бригада коллективо.

ТІехдика организатор, дакха говза̇л йола специалист, нах чІоагІа сий деш вола саг ва Александр Михайлович. Хуллаше а киннавац из бригада кулгалхо. Юкъанца шийй болх дІаболабьб цо тракторист волаш, цул тІехьагІа карaерзаьб иттнел совгІа професси. Электросварщика, крана-трубоукладчика машиниста, слесара, монтажника, дукхача кхыча профессей сага метта дІа а этта болх бе могаргдолаш ва бригадир, из цІенхаштта хьадех цо шийй гІончашлара а.

Вай бригада хьаду балхаш гаьнна де дезаш, хІаьта цІаьхха, кхыча специалиста де дезар дара декхар вайна хьалхашка, эттача, фу де дезa ца ховш дагІа дезаргдац хІаране кхы а ши-кхоъ професси карaсраьйойя, вайна ха деза каменщика, столяра, изолировщика, кхыча профессех болх бе. Яхаш хьехар ду цо шийй новкъосташта, из цар кхоачашдар цІенхаштта хьа а дех. Массехк шу да, бригадера цхьа саг дІа ца воалаш, цхьан меттера кхычахьа дІаухаш цар болх бу.

Мехкдаьттан газовни промышленноста объекташ хьалъеш А. Пичугина болх бу 30 шу совгІа ха я. Украине, Къулбаседа Кавкале, Закавказье дукха трубопроводаш хьалъяьй А. Пичугина. Лисичанск — Кременчук, Грозный — Баку, Сурами — Батуми, кхыйола мехкдаьттан газовни магистралаш еча дакъа лаьцад Александр Михайловича.

Шоай балхах дагалувцаш, бригадирапа цхьана болх баьча гІишлонхоша дувц къаьстта хала дар Закавказье шоаш болх беча хана, яхаш. Укхаза еш хиння трубопроводаш хьалъе эзар геттара чоалханеча Іалама хьалашка, геттара шайла йолча хана а хаддавза йоачай йолча хана а. Каст-каста трассе нах а мохкьаш а дІаккувлар вертолеташца. Хала дар болх бе, бакъда, А. Пичугина бригадас даим ханал хьалха а дика а кхоачашдора шоай декхараш. Баку — Тбилиси, Баку — Нахичеван яхача машинаькъаш тІа гІолла, Баку — Тбилиси, Баку — Ереван яхача автомобильни някъаш дІа гІолла переходаш еш дукха къахьийтад пичугинцаша.

Хала участкаш яр Сурами — Батуми яхача мехкдаьттапровода яраш — яхаш дагалувц Александр Михайловича вела а къежаш, — къаьстта Дехвая Чагвецциалия яхача лоаман долкача хиш тІагІолла чакхъоалараш а йолаш. Тхоашта хьалхашка латта декхараш дизза кхоачашдара еррига халонаш а лоеш, бІу ца къожабеш чакхдовла дийзар тха ЗІамигача Кавказа лоамаи довкъашка гІолла. Укхала тхсай еррига опыт, хІамах бола сакхетам оарцагІбаккха бийзар тха, хІана аьлча, лоамаша шоашца дукха беташ мича байт.

Доккха сий ду треста коллективе хьалха латтача бригадира. Курал, доккхал деш вац из шийх, шийй толамех, бакъда, доккхал ду шийй барттайнача бригада коллективах, хІара сагах. Деррига юкъара ва бригаде — болх а салаІар а, дика а во а, къахьегама толам а балха тІа нийсденна кхоачамбоацар а. Деррига а тийцa да коллективе бригада совето беча организаторсига, кхетама балхах.

Цу дерригна гІо ду бригадана ханал хьалхабуалаш къахьега, материалашта, электроэнергена, кхыча ресурсашта кхом бе, дерригена хьурмат де. Цу дерригне а ларде латт боачама расчет, хІаране балха опыт, къахьегаме керда лакхаленаш яхара хІаранар тІакхе гІерташ хилар. ХІаьта из деррига вІаштІехьдаьккхар ва бригада кулгалхо, производства ветерan, кагирхой хьехамча Пичугин Александр Михайлович.

Р. ХАДИСОВ.

СУРТА ТІА: А. Пичугин.

В. БУРДУКОВСКЕ сурт.

КЪАХЬЕГАМА ЦІЕЙ

25 шу хьалха болабелар дукхьашта вай мехка коммунистически хьисапе къахьегара тІехьара болам. Тахан вай мехка дукха ба цу боламе тІехдика хьонхамаш гойташ, хьинаре къахьегаш, производствала дукха кердадараш юкъекхувлаш шоай цІераш дІайоазйита бола болхлой, звеньяй, бригадай, сменай коллективаш. Кіезига яц коммунистически къахьегама еза цІи лелаю бІарчача цехий, заводий коллективаш а. Шоаш дІахача толамашца йІаьхетІа ю цар вай Даьхе, чІоагІбу цун экономически, политически, оборонни низ. Хаво, практико бакъбаьб из болам.

Укх шоатта дийнахьа мехка еррига предприятешка беррига болхлой, инженерно-технически балхалой, гІудакхера нах балха арабаьлар болама 25 шу дизара хетадаь субботник дара.

Къаьгга хьежача малхо сийрда даьккха ди оттарах доккхал а деш сакъердаме белаш, безаме къамаьлаш деш, тІаьх хьияа, йиза я автобусаш, троллейбусаш, трамвайш балха болхача нахах. Тахан, кхыча деношкарчул хьинарегІа шоаш къахьегаргхиларах, шоаш дергдолчох вІаши дагабувл уж.

Субботник! Массазара болх, массазара нах, бакъда, деррига а вай белгало йолаш да тахан, шолха, кхолха даьннад хІаране къахьегама хьинар.

Къаьстта дог гІоздаьна ба «Красный молот», «Автоспецоборудование», СССР 50 шу дизара цІерагІча Грозненски химически, Нохч-ГІалгІай моттигерча промышленноста химически, «Промавтоматика» НПО опытни заводий къахьегамхой, города кхыча предприятей болхлой. Укх коллективашка дика йовзаш я социалистически яхье дуккхаза котйийнна Н. Брызгунов, Ю. Гечебаев, А. Мамонов, М. Мамаев, В. Капуба, М. Габастаев, кхыбараш керте латтача бригадай коллективаш.

Шоайла шерра яхь а йоаржаь субботнике тІехлаьха хьонкхамаш гойтара хьинар ца кходеш къахьегаш я бригадай коллективаш. Предприятешка вІашагІъехкача субботника кулгалдара йолча штабашка хІара сахьат ме доала даьчох хьаухаш латт хоамаш. Смена чакхъялалехьа дийка хьалха хьаух сменни декхараш ханал хьалха кхоачашъярах дола хоамаш. Уж дог гІоздоахаш да.

Дукха нах бар предприятей территорешка достам баца арабаьнна. КІир тохаш, кІотаргаш хоаъеш, нувкаш дІайоахаш, керда гаьнаш дІайогІаш, кораш, наІараш юлаш дукха болх бир сменагІа мукъаболчар. Шоаш де лаьрхІар деррига кхоачашдеш чакхдаьккхар коммунистически субботник.

Эзараш малгобекцаш бар коммунистически субботник дара арабаьнна. «Малгобекнефть» НГДУ, района УБР, геофизбазе, РСУ, бувзама цехе, района кхыча предприятешка йир Коммунистически субботника хетаьль митингаш, белгалдир шоаш цу дийнахьа дергдар, къамаьлаш даьрана новкъостий тІахьийхар кхыча деношкарчул хьинарегІа къахьегара, хьакъоастабир района сийсашка болх бергбараш а. Дукха бар къахьегамхой мутІарашка болам дІаболабеча хьинаре дакъа лоацаш хинна пенсионераш а. Шоай керттера болх барца цхьана малгобекцаша гІо даьд юртахоштa комсаш чуацаш, лаьтта саташ. Дика къахьийгад шоай гІоина болча боахамашка. Шоаш Коммунистически субботнике къахьегаш мел даьккха ахча пятилетка фонде дІачуденнад республика къахьегамхоша. Вокъонца дола къахьегама цІей а хинна дІаэттар массанеш а коммунистически субботник.

Р. АУШЕВ.

1. Грозненски экспериментальни мебельни фабрика дикагІбола болхлой. Йикарий Юнусова Тамарев Идигова Зинаи;

2. Территорена достам беш ба Грозненски медучилища студенташ.

Автора сурташ.

В. И. Ленина цІерагІча мехкдаьтта чакхдоахача завода ЭЛОУ-АВТ яхача установка коллективо ханал дика хьалха кхоачашйир укх шера нйс бетта йола программа. Планал совгІа ах миллион совгІа сома маьха мехкдаьтта продукци арахеца вІаштІехьдаьлар цар. План тІехкхоачашъеча шоашкара доакха дакъа юкъедиххьар вокхагІволча оператора Бандилет Андрей Федоровичен оператора Боярская Таисия Васильевнаси.

СУРТА ТІА: (аьрдехьара аьттехьа): вокхагІвола оператор А. Ф. Бандилети оператор Т. В. Боярскаяи.

В. ДЗИСЯКА сурт.

МИШТА КХОАЧАШДУ ДЕКХАРАШ

ХАНАЛ БИЪ БУТТ ХЬАЛХА

Укх пятилетка хьалхарча шин шера тІехьабусарий мутІарашка яр МагІалбикерча «Луч» яхача совхоза шурийтоварни ферма коллектив. Из лоархІаяцар шура якхара а кийчъяра а планех. НоагІо декхар тІадисадар цунна пачхахьалкхенна шура дІаллара план кхоачашъеча.

КПСС ЦК майски (1982 ш.) Пленума материалаш, вай мехка тІанийца Кхачан программа ювцаш, совхоза къахьегамхоша критически анализ йир шоай балха. Доахан кхоабача ферма гІулакхаш дІахо йодача хана мишта эсала хилийта йиш йоацилга белгал а доаккхаш цар гучаьккхар хьайбаш леладерий болх тоабара боахаме йолаш йола торонаш.

— Эггара хьалха оаха сацадир доакъараш Іалашделга тоаде. Ше къаьстта бригада вІашагІъеллар совхозе соаха аьхки юкъарча хьайбашта гІожей мошен доакъараш Іалашдара, — дувц совхоза директора Томов Ахьмада. — Цу шеррехьа совхоза хьайбаш Іай кхабара кхоачем беш тайп-тайпара доакъараш Іалашде вІаштІехьдаьлар Чантиев Хьасана кулгалдеча механизировании отряда. ШоалагІа — юкъера цамогаш дола доахан дІадаьха цІенийр шурий-товарни ферма. КхоалагІа — доахан леладарий къахьегам дикагІа вІашагІболлара, цар болх дикагІа бара лоІам лакхбара, балха дисциплина чІоагъяра лаьрхІа гІулакхаш чакхдаьхар. Цох тхона беркат а даьлар.

Из дика бІаргагу укх шерарча ферма балхага хьежача. Укхаза эггара хьалха белгалдаккха доагІа детта доахан лерттІа кхоабаши шура лох ца йолийташи Іангара даьхалга. Цо новкъостал а дир укх шера доахана ферма гІулакхаш белгала тоаде, районе хьалха латтарий мутІарашка из дІаоттаc.

Ферма коллективо толаме кхоачашду укх шера шоаш леладеча доахангара шура якхара а из пачхахьалкхенга йохкара а декхараш. Ийс беттен итт дийнахьен укхаза яьккхай 223 тонн шура, цох 210 тонн пачхахьалкхенна дІаеннай. БІарчача шера планах лаьрхІа хиннача шовзткъа совгІа тонн дукхагІа хул из. Ханал биъ бутт хьалха кхоачашъяьй доахан леладераша укх шера ферме шура яккхарон из пачхахьалкхенга йохкарен планаш.

ИттлагІча пятилетка хьалхарча шерашка хинначул белггала лакхъеннай фермерча доахангара хьайоаккха шура. Укх шера ийс бетта укхаза хІара кхоабача Іаттагара яьккхай 1903 килограмм шура. Соахка цу хана яьккха хинначул 779 килограмм дукхагІа хул из.

— Укх шера балха планаш тІанийца социалистически декхарaши толаме кхоачашдеш хьабоагІа фермера беррига божа беттараш, доахангa хьожараш, — дувц совхоза ферма заведующе Чантиев ЯрагІе. — Царна юкъе а социалистически яхье хьалхалатташ, дикагІа болх беш, массанена шоашкара хьонхам гойташ ба шоаш леладеча доахах хІара Іаттагара хІапзлехьа ши эзари цхьа бІаьи совгІа килограмм шура яьккха бола божа беттараш Хасанова Лемка, Атаева Фатима, доахангa хьожаш бола Белая Егор, Узиев Ваха, кхыбараш. — Тха ферме Іа даккха дезаш укх шера 410 бежан да, царех детташ 120 а долаш. ЛерттІа уж Іай кхабара йоакхо яьй совхозо. ГІожа а моша а доакъараш Іалашдаьл. Іай лоаттадара моттигаш кийчъяьй. Таханалца тхоашта карагІдаьчна динадар балха дІачІоагІ а деш кхы дІахо а ферма болх тоабе лаьрхІа да тхо.

Совхоза доахан леладераша лаьрххІа дийцад лерттІа кийчо а яь хьатІадоагІача Іай хьайбаш дика кхабара, хьалхашка латта декхараш кхоачашдара, онда долаш уж бІаьстанга дахара хьакъехьа Надтеречни районерча хьайбаш леладераша даь кхайкарал. Цунна жоп луш, йолаш йолча торонашка а хьежа керда социалистически декхараш тІанийцад «Луч» совхоза доахан кхоабача ферма коллективо.

Іай лерттІа доахан кхоабилга Іалашдарал совгІа, совхоза доахан леладераша лаьрхІад укх хьатІадоагІача Іай шоашта хьалха дІаяхача хана тІадиса пачхахьалкхен декхар метта а оттадеш, шоай ферме шура яккхар а из пачхахьалкхенга йохкар а кхаь шера планаш кхоачашъе.

Шоашта хьалхашка оттадаь из лоархІаме декхар кхоачашдара тІехьа хьинаре къахьегаш ба фермера доахан леладераш.

А. ХАРСИЕВ.

Социалистически яхьа дневник

ЙОЛАШ Я ШЕРА ПЛАН

«Грознефть» яхача производственни объединене хьалхалаттарех цаІ я бурув тохара Горячеводски балий управлени. ХІанз цун коллективо шерра къовсам лоаттабу лаьттан ченашкара дукхагІа мехкдаьтта лахара тІехьа.

Пятилетка кхоалагІа шу доладелча дена планал совгІа 1350 метр бурув техад цар, дукха химреагенташ, электрически энерги кхоьий.

Социалистически яхье хьалха латт Конькова, Слепченкое, Драворубова, Чернова кулгалдеча бурув деттача бригадай коллективаш. Пятилетка кхоалагІча шера план ханал хьалха чакхъяккхарах рапорт деннад цар.

* * *

ОВСАРЛЕ ЛАКХА ХИЛЧА

Грознерча электромеханически заводе арахецаш йола продукци — подстанцеш, тайптайпара шкафаш, лькаш вай мехка дукхача районашка кхаьча ца Іеш, довзол дехьарча тІхьа пачхахьалкхене а дІаухийташ я. Цудухьа ба заводчанаш шоай продукци дукхагІси дикагІен хилийта гІерташ.

Пятилетка кхоалагІа шу доладелча дена предприяте коллективо планал совгІа арахийцад ши бІаьи кховзткъеи цаІ эзар сома маьха продукци.

Социалистически яхье хьалха латт Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета депутата Ваганавен Алиевен кулгалдеча слесарий-сборщикий бригадаш. Сийлахь-боккхача Октябра цІейна накъаяха лерхІ цу бригадай коллективаша итт бетта план ханал хьалха кхоачаш а яь.

Р. ЦОЛОЕВ.

ДЕГА ГІОЗ

Сайрийна доахан детта болалуш бар Сунженски района «Путь к коммунизму» колхоза № 2 йолча шурий ферма доаркаш. Цхьабераш доахан деттара кийчдеш боахкар. ХІаьта, доаркаш Литвинова Наташа, Гапархоева Фадимая, Евлоева Лейла ферма заведующеца Костоев Уматгиреца балха тьакъехьа дагабувлаш бар. ХьалхагІа сабаре дІадоладенна къамаьл геттара а сихдеълар шурий флягаш ювцш яьлча. Цудухьа, Уматгири раьза хилар доаркаш яхача; цо шийна могар дергда ца тоьаш йола флягаш лахара.

— Геттара сиха лаха езаш я уж, — тІатехар Литвинова Наташас. — Шура дукхагІа йоакх, из лархІа деза.

Доаркаш доахан детта дІабахачул тІехьагІа ферма заведующес аьлар:

— Цар дувцар дика къамаьл да. Шура дукхагІа яккха йолаллараx дІадехараш а шоай тайпарен дукхагІен да. Из гІулакх теркал ца деш дитарах гІалат даьннав со. Цудухьа, коллективо цу сакъяте бехк баьккхар сох.

Духхьашха нийсвеннавац со колхоза шоллагІча шурий ферме. Иштта, соахка укх хана хиннавар со укх коллективе. Доахан а шоаш хиннараш да, доаркаш а хувцабеннабац. Бакъда, хІанз коллективо гойташ дола хьонхамаш вІалла а тара дац соакха хиннарашта. Масала, дІадахача шера октябрь бетта, эггара дукхагІа хІара кхоабача Іаттагара йоаккхаш йола шура 4—5 килограммага мара дІакхачацар. ХІаьта, таханарча дийнахьа ферме юкъера хьанийцача хІара кхоабача Іаттагара 7—8 килограмм шура йоаких.

Фуд цун керттера бахьан? МалагІа хувцамаш хиннад укхаза цу юкъа? Фу кердадар юкъедоаладаьд коллективо шийй балха? Доахан а шоаш хиннараш хилча, доаркаш а саг тІа ца кхеташ шоаш хиннараш хилча, уж хаттараш оттанза далац. ХІаьта, доакъар а соакха укх хана тоьаш ма дарий.

Эггара хьалха белгалдаккха доагІа, ферма кулгалхой хувцабенна хилар. Заведующи а, беррига специалисташ а керда ба. Уж берригаш а ше-шийй декхараш кхоачашдеш балха тІа бар. ХІаьта, соахка а доахан деттача хана нийсвеннавар со ферме. Цхьабакъда, цу хана доахан детта доладаь цхьа сахьат хилла̇л ха йоллашехьа, даггара лехача, кулгалхо а е цхьаккха специалист а кораваппар сона. ХІаьта, дийнахьа а ферме бийсаша яьхача а хІама доацаш воча хьале дар коллектива гІулакхаш. Цхьабола доаркаш балха хьабалхаза бар. ДІатехкача гучадьлар цар групперча доахана кІезигагІа шура лулга. Вешта хила а йиш яцар, хІана аьлча, шийва Іувал дарга хьежа мара лургйий Іатто шура а. Доахан хашнахьа ца деттар цхьамо дуккхаза нийсдалийтар бахьан долаш, уж ханал хьалха лекъар. ХІаьта, тІехьа а биса балха хьабаьхка доаркаш, хьалхагІа кийч а ца деш доахан детта болбелар. ТІакха, вокх доаркаш ца цхьана йисте а баьнна ма хулла сихагІа чубаха гІертача цар Іатто мел луш йола шура еррига а хьаяккхацар. Иштта, килограмма килограмм тІа а кхеташ, цар Іувнал деча доахангара хьа ца йоаккхаш дукха шура ютар. Цу тайпара гІалат доалийта нах гаІазар ца деш бусар. Цунга хьежжа, тІа-тІа лоллоре цар шоашта тІадилла декхар кхоачашдара бехктокхам. Вешта, шоаш а дисциплина телхаяра «масал» гойтача кулгалхой малагІа юкь хургьяр, из йоаттІача беса из лелаеш бола шоай болхлой бехктокхаме ола? ЧІега а теха латтар цу хана ферма цІе уголок. Цигача хьайбаш леладерашта салаІара малагІа хьалаш вІаштІехьдаьхад ха безам хинначи сона, карагІдаланзар цу чу дІачувала. ЦІеча уголока теха боаллача чІега дІоагІа киса а делла, мича вахав ца ховш, вайна дІаваьннавар ферма учетчик.

ХІаьта, хІанз сона бІаргадийцар соахка хинначул вІалла тара а дацар. Сайрийна барайтта сахьат даьлча дІаболабала беза ферме доахан детта. Из ха хьатІанхача кхы а ах сахьат дар. Цхьабакъда, беррига а доаркаш шоай балха моттигашка бар. Цхьабараш хьайбашта концентраташ йоахаш боахкар, вокхаш из болх чакх а баьккха, хьайбашта вІалхара моттиг цІенъеш, царна вІалхьарчар дулаш бар.

Кхо, нувхаш арайоаха транспортераш дІайола а ль, хІама ца еш ца латтар духьа, доаркашта новкъостал деш боахкар ферма механик Костоев Висангирии скотник Иванов Николайи. Цхьанне а дехар даь-м бахнацар уж доаркашта новкъостал деш. Шоай керттера декхар лерттІа кхоачашдича кхы царех сага баккха бехк бацар. ХІаьта, цу факто къаьгга хьахьекхар, еррига а коллектива гІулакхаш дикагІа хилийтара цар безам тІабахалга, «Цаǃ массанена хьалха — массана а цхьаннена хьалхаǃ» яха девиз укхаза керттера лоархІилга. Иштта, шоайла барттайна хиларо дика новкъостал ду коллектива чубоагІача болхлошта башхадика толамаш даха.

Соахкарчул шозза хІана дац аьнна, дукхагІа кийчдаьд ферме доакъар. Укх шера тайп-тайпара шортта доакъар дІалала торо я доахан Іангара доахача хана. Бакъда, дІадахача шера Іан юккъе доакъар кхоача а денна шоаш лайна халонаш дага а лувцаш, укх шера чІоагІа тІахьожам лоаттабу ферме кхом а беш хьайбашта доакъар дІадалара. ХІаьта, хьайбашка дІакхачалехьа из массаза а кийчду. Цхьаькха цхьа хІама а да белгалдаккха дезаш. Хьайбашта цхьатарра дІалац доакъар. Цох цхьа масал доаладергда аз. Цхьан оагІорахьа латта ши етт хьа а баьста сехьа баьккхар, сова бІарга а гуш доарка Евлоева Лейлас.

— Уж ши етт сехьа баккхар бахьан малагІа да хьа? — аьнна аз хаттар дича, цо жоп делар:

— Укх тезхьарча деношка дика шура яла даьннад уж. ХІаьта, дукхагІа шура лу доахан цхьан моттиге, хьакъоаста а дийи лоаттаду аз, хІана аьлча, продукци дукхагІа луча хьайбашта дукхагІа дул аз доакъар а.

Лоацца аьлча, хувцаденнад ферма хьайбаш леладерий шоай гІулакхашца хьажар, оттаьй лерттІа порядок, чІоагІъеннай къахьегамен производственни дисциплина. Цу тайпарча лахалга белгалбоаких, таханарча дийнахьа, боахама дукхагІйолча коллективаша бу болх а. ХІаьта уж деррига а дика гІулакхаш вІашагІтехача хьахуд колхоза хьайбай боахама толам. Укх шера нйс бетта пачхахьалкхенга шура йохкара план 2390 тонн йолаш боахамо пачхахьалкхенга ехкай 2425 тонн шура. Шера план толаме кхоачашъе, колхоза хІара дийнахьа маслозаводе дІаяхьийта еза 7 тонн шура. ХІаьта, хІанз дІайохьийтар 9 тонн я.

— Цо торо хулийтаргья тхона шера планал совгІа 60 тонн шура пачхахьалкхенга йохка. Вешта аьлча, цхьайтталагІча пятилетка хьалхарча ши шера тІадиса хиннa декхар юхаметтаоттаде, — яхаш дийцар сога колхоза председателa Заборов Юрий Яковлевича.

...Доахан дийтта баьвначул тІехьагІа шоллагІча ферма еррига а коллектив хьагулъелар цІеча уголоке. Укхаза ферма кулгалхочо итогаш йир дийнахьа баьча балха. Цо аьлар:

— Тахан коллективо гойтача хьонхамашка хьежача хьалхарча деношка санна шура лаьгІ а ца йолийташ хьадоагІа вай. Юкъера хьанийцача тахан хІара кхоабача Іаттагара 7 килограмм шура яьккхай фермо. Бакъда, хІанз вай торонашка хьежача из хьонхам кхы а лакхагІа хилийта йиш яр. Цунна тешал деш да вай дикагІболча доаркаша Литвинова Наташа, Гапархоева Фадимана, кхычар доаха толамаш. Цхьа ди дІадодац цар хІара кхоабача Іаттагара 9—10 килограмм шура ца йоаккхаш. Цудухьа, бакъахьа хургда вай дикагІболча доаркаша шоай балха опытах дийцача.

Шиъна а доаркас дийцар коллектива шоай балха къайленах лаьца, шерра дІайовзийтар шоай къахьегама хьалхалаттта методаш. Къаьстта теркам тІабахийта царга ладийгІар шоай къахьегама кийъ хІанза жара дІаболабаь боацача къонача доаркаша.

Дукха ха яьлехьа укхаза кхаьчар колхоза кулгалхой а. Цар дег тІара баркал а оалаш, дІаелар дикагІболча доаркашта ахчан премеш.

Итогаш яь а баьнна цІеча уголокера арабувлаш бар ферма болхлой. ХІаране, кулг а лоацаш даькъала бийцар социалистически яхье хьалхара моттигаш яьха доаркаш Литвинова Наташей Гапархоева Фадимаи.

Шоаш хьийгача къих кхаьчачох, цох кулгалхоша баьча маьхах раьза болаш, дегаш гІоздаьнна бар беррига а доаркаш. Иштта хул из, Іа хьайна хьалхашка лаьтта хинна декхар дизза кхоачашдича...

Х. ШАДИЕВ.

Инициатораш болча

«ХІара балха дийнахьа дисциплина тІехдикен хьадер дукхагІам хилийтаІ» яхача декхагІа йола социалистически яхь вай республика предприятешта юкъе эггара хьалха дІайолаьрех цаІ я СССР 50 шу дизара цІерагІа йолча Грозненски химически завода коллектив. Яхьа инициатораш шоаш хилар къаьгга хьахьокх химикаша шоаш доахача толамашца.

Ер шу доладелча дехз цхьа миллион 300 эзар сома маьха продукци арахийцай заводо планал совгІа. Ийс бетта арахийцача продукцех 82,8 процент яр арахийцай Дикала знак тІалатташ. Продукцега дІадодар лохдарах 290 эзар сома маьха пайда баьб заводчанаша.

Уж толамаш доахача шоашкара къахьегаме масал а телаш болх беш хьайоагІа полиэтилена порошок кийчъю Гамзатов Межлис Гамзатович керте латтача № 131 йолча цехен кийча полиэтилена изделеш арахеца № 132 йолча Прохоров Николай Ивановича кулгалдеча цехен коллективаш. Цар тахан рапорт лу 10 бетта программе кхоачашъярах. Шоай новкъосташка хьежжа дика къахьегаш, ханал диъ ди хьалха а баьнна, болх беш ба ацетонии феноли кийчдеча производствай технологаш а.

А. СУРХОЕВ.

ДОККХА СИЙ

Геттара дог гІоздоала хоам кхаьчар укх деношка вай Даьхен столицера Ленина орден лелаеча «Шелковский» яхача госплемзавода коллектива адресагІа. Цу тІа дувц Москве, мехка халкъа боахама карагІдийннарий выставке «овцеводство» яхача Павильоне духхьашха «Жа леладарен гаьзарий лелверси продукци дукхагІа кийчъяри цун дикал лакхъяри» яха тематически выставка хьайийлла хиларах. Выставка хетаь я Кхачан программа кхоачашъеча, КПСС ЦК майски ноябрьски (1982 ш.) Пленумий решенеш кхоачашъеча даькхача толамашта.

Цу выставке баьхнарий къаьстта терко тІаозаш я балха тІа доахача дикача толамашца мехка цІи еза йолча Ленина орден лелаеча «Шелковский» госплемзавода кийчъяь экспозици. Цу племзавода селекционни балхах, цІи хезача жа леладечув, Социалистически Къахьегама Турпала Я. А. Эсмухамбетова балха опытах, укх тІеххьарча дукхача шерашка шийна тІечІоагІдаьча жа Іула продуктивность цо даим а лакхъеш хиларах.

Экспозици терко тІаоеш йолгах тешал ду цун материалий лерагІа хьалха латтача опыта семинараш школаши вІашагІ а ехка ВДНХ болх беш хиларо.

Е. ФАРНИЕВА,
пенсионерка.

ГОРИЗОНТ ДЕХЬАРА

Гондурасе хӀанз 3 эзар гаргга американски салте а эпсар а ва, Си-Би-Эс яхача телекомпане беча хоамагӀа. ХьалхагӀа яьхачох, белгалдоаккх телекомпане, Гондурасаца цхьана еча маневрашка дакъа лаца мара ца дезаш бар уж. Бакъда, Си-Би-Эса вӀаштӀехьдаьккхад маневраш йолча районе 200 миль гаьна гӀейтта лелача американски вертолетий сурташ даха. Телекомпане белгалдоаккх, Гондураса вокара «бокъонца беш болча тӀем тӀа га хьалхацара массе кхоачашъеш» хиннай уж. Джунглешка хьалйоккъача моттигашка «повстанцашта дукхьала чарахьал деш ба» гандурасски салтий (сурта тӀа). Американски эпсараша хоамаш ду. США ВВСа вертолеташ гондурасски бӀу тӀемаш дол-долча районашка дӀакхувлаш е, царна лаьрхӀа фетара эмбоаккхаш разведка еш а я яхаш.

АП—ТАСС телефото.

АПН корреспонденташа хоамаш ду

ВОККХАГӀВОЛЧА ПАРТНЕРА ТӀЕХХЬА

Франци цьаьтарра шин тӀома конфликта юкъеяхи хилар, из дар отпускаха хинна цӀабаьхкача француза та дайнар. Йоккхий топаш, танкаш, бронемашинаш, ракеташ, самолеташ а йолаш воля кхо эзар салтеи эпсари, «инструкторашь» оалаш бараш, бахийтаб Парижо Чад яхача африкански республике. «Дукхача къамий низашта» юкъе а йолаш (Итале, Англе, США низашца цхьаца) яха лелача француски подразделенеша Ливане баь никъ сенна беза кхетаде гӀертеш французски тӀемахой бола шу дахьнад.

Белггала океанал дехьарча «доттагӀаша» Франци юкъейиххьача Чадерча конфликто духьалъяьккхай Париж африкански континента паччахьалкхенашта, хӀаьта американцашкахьа оаш йола режимаш хьаллувцаро — прогрессивни низашта. ГӀаргӀарча Малхбоалерча ситуацеца дукха да цунах тарадараш: бокъонца лаьрхӀача чурча а арахьарча а реакце союзникаш хиле дӀа в утташ, Ливанерча наха шоайла деча тӀемашта юкъе бахаб французски салтий.

Чад а Ливан а тахан дӀааттар «йӀайха точкаш» хинна, хӀаьта цига нийсденна хьал бакъахьарча новкъа даккха хала долаш а да. Хала да, хӀана аьлча цу деша дӀоагӀаех цаӀ цига машар оттийта дага а доацаш йолча Америка ВӀашагӀкхийттача Штатий бе доаллаш хилар бахьан долаш. Гервашка кхуздар, истола тӀа бий Ӏобеттар, кхыметтел тӀемаца чурча гӀулакхашта юкъегӀертар — уж я КӀайча цӀен хӀанзарча дашна эггара чӀоагӀагӀа карайица оамалаш.

Хетаргахьа, агрессивни гӀуланхаш наьха кулгашца, е, кхы деце а, наьха цӀерагӀа чакхдахар гӀойленагӀа хеташ ба Вашингтоне. ТӀема акцешта юкъеухаш хилча, цар безам бене а американски тӀема гӀулакхашта лаьрхӀача ворда тӀа ховш французаш, хӀаьта цар конфликтана дукхагӀа средствааш ме йоах чӀоагӀагӀа чӀоагӀ а лу уж цу ворда тӀа.

Мехка чура аьттехьара низаш из гӀулакх мелла хьаллоацаши могадеши дале а, цу тайпарча йӀайхача точкашта юкегӀертар Францена дика долаш дац. Моральни оагӀорахьара хьежача салтий доазол дехьа бахийтар къаьнара колониальни политика кердалккхар мо хӀама да.

Американцаша Ливана ловзан районашта йоккхий топаш чуйийттача а самолеташа бомбардировка яьча а хана духхьал граждански нах боабаь Ӏанзар. Из духхьал христианий Ӏаьдала раьза боацача бусалба наьха, друзий, палестински беженций юрташтен позицешта, Ӏарбашта юкъерча контингента чудагӀача сирийски доакъой позицешта духьала баь тӀом хинна Ӏацар. Из яр ГӀаргӀарча Малхбоалерчен французски хьаштащтен теха хӀама.

Кхетадой-тешш из Парижe? Тара да цу деца дакъе хьаькъал тӀа боагӀаш латтача. Цунна доле тешал да «дукхача къамий низех» Ливе пайда нийбара деша хьакъехьа ВӀашагӀкхийттача Штатащтен Франценен юкъе гуччахьа къовсам латташ хилар. Французаш духьала ба уж мехка чурча гӀулакхашта юкъегӀертара, хӀаьта яккхи дага долаш ба цар гӀонца ливански проблема шийна гӀойле йолча тайпара къоастае.

Чаде а Ливане а правительства чакхйоаха курс кхераме йолга кхетадеш хилар хьагойт французски компарте еш йолча критика а. ТӀеххьара а, кхетаду из хӀама цхьаболча паччахьалкхени общественни деятелаша а. Хьалха кхыча мехкашпарча гӀулакхий министр а хинна волча Мишель Жобера «Жён-Африка» журналисташка укх деношка залвлени йир: «Французски низаша цига хиларо къайлаккхуь французски хьашташта ма эшшара йоаца катастрофически а циничин а йола политика... Вай цига хиларах гӀойле йоал алхха кхоалагӀча мехка (вешта аьлча США. — Автора прим.)».

Париже тахан хьалхарчул хьоькъалагӀа кхетае баьпнаб океанал дехьарча партнера амбици. хӀаьта дӀахо бӀаргаш а дувшадаь цунна тӀехьа баха раьза болаш а бац. Цхьабакъда, Вашингтона обозаца йолаш йодаш хӀанзе а гаьна яьнна Париж, хӀаьта Франце къаман хьашташта ма эшшара йолча а машар чӀоагӀбара тӀаерзаяьча а позицешта юхатӀаяхара кӀезига никъ бе безаргбац хӀанз.

Александр ИГНАТОВ,
АПН соб. корр.
Париж.

ХЬЕХАРХОЧУН ИРАЗ

ХӀара сага вахаре хул цук дог тохадолийташ йола а цӀаккха дицлургдоаца а хӀама. Берта Ильиничнa Лопатухинайна цу тайпара дола дицлургдоаца хӀама да 1965 шу. Цу шера Ленина орден елар вай республикана, республикаца цхьала Дахьен деза совгӀат кхаьчар цунга — Грознерча № 21 йолча школа хьехархочунга а. Цо баьча балха нигтта дакха мах бара бахьан дар цунна совгӀат даларах долча СССР Лаккхьарча Совета Президиума Указа тӀа аьнача тайпара «дешархошта хьехача а царна коммунистически кхетам луча а цо даьха толамаш».

Педагогически говзале лакхалеваьшка болача новкъа яьлар тӀом лаьттачен тӀом сецачул тӀехьагӀарчей халача шерашка. Деррига советски берашта санна, халонаш тӀаьттар цу шерашка дешарах дика кхеташ деррига ха гӀерташ, тӀагӀертта дешаш хинна йиӀиг Берта деша яьгӀача № 1 йолча городской школа дешархошта а. Цун а яр шийн хьамсара хьехархо физика преподавательница Анна Алексеевна Уварова.

— Из Ӏаьламате безаме, ниттта хьехархочун говзал дика йовзаш а эрудици лакха йолаш а хинна кхалсаг, ала йиш йолаш да, сона геттара дукха езаш яр аьна, — йоах Берта Ильиничнас. — Цун педагогически говзалах дукха а хала да, геттара дика хьехар цо шийн предмет, цун еррига къайленаш йовза Ӏомадора тхо. Из са дего тӀанйца кхалсаг яр сона педагога професси езайлийтар. Дика да, нагахьа санна вахара новкъа воалача хана сага цу тайпара вола хьехархо нийсвелча.

Кхетадеш да, доӀо майдиг а йоаккхаш школа йистехьа Берта дукха уйлаш е езаш яцар ше дӀахо дергдолчун. из ховш дар. Духхьал педагогически институт яр цун дего къобалъеш хинар. 1950 шера Нохч - ГӀалгӀай педагогически институт (хӀана Л. Н. Толстоя цӀерагӀа йола Нохч-ГӀалгӀай паччахьалкхен университет) физико - математически факультет йисте а яьккха. № 21 йолча школе болх бе йолалу къона хьехархо.

Дуцаргдац вай берий легашка бола никъ лаха мел хала дар а, хӀаьта ниттта къонача педагога дог хьестараш из гӀайгӀане кхийлараш фу дар а. МоллагӀча кхыча къонача хьехархочунна санна, цунна а кӀезига нийслацар цу тайпара хӀамаш. Керттердар дар, бераш шийн предмет дезадайта. хӀаьта ниттта физика а вахара а дешашта йола авторитет хила Берта Ильиничнай вӀаштӀехьдалар. Духхьал знанеш хиларах кхоачам бац цу гӀулакха. ше хьеха предмет дика харал совгӀа, берий уйлаш йовзаш, царна ниттта дуаца деза ховш, кхетама балха къайленаш гучча йолаш хила веза хьехархо.

Дукха ба хӀана: хетаргахьа бахьан доаллаш дац из «аьрдагӀча» бераша болх бе хале да яхаш леткъаш бераш. Амма беррига бац цу проблема чулоацам кхетабеш, из къоастаяра фу дезаш хова. Берта Ильиничнайна а нийсденнад «аьрдагӀа» бераш. КӀезига елха а яь яц дог а эшадаьдиц цар цун.

— Ӏодешнехьа «аьрдагӀа» хилац бераш, уж аьрдагӀа хул тӀехьагӀа, — уйлаш ю цо, — бехке хул укхазе дийн воалойн а хьехархой а. Ха деза, бер «къизача жиеяй» кара а доке цхьаькха хӀама бе доацача маца доал. тӀаякха из нийсача новкъа дахкa деза. хӀама Ӏомадара, вахара безам тӀабахийта беза. Сона хетац из деррига а сайга дуденнад аьнна, амма хӀама хургдоацаш телха дӀадаьннад аьнна хеташ хинна, цхьакха хӀама де ца туташ хинна бераш бокъонца бола бакъахьара нах а хинна дӀадахад.

Берта Ильиничнай педагогически балха цхьа къайле гучайоаккхаргъя вай. Дика чулоацам болча занятеш нийса пайда нийбарал совгӀа, цо технически творчествана безам тӀабахийтар дешархой. Физика торонаш кхоачалургйоацаш дукха я укхаза, де дезар да царех пайда эцар. КӀезига да изобретатела уйлаш, керта чу йоаца знанеех практически гӀулакхашта пайда эца ца гӀерташ дола бераш. Дукхача шерашка керте лаьттар хьехархо технически моделировани Ӏомаеш хинача физико-технически кружока. Цу кружоке аха безам болаш хинараш дукха бар. Моделированешарча, безамеул кӀезигагӀа тӀаувзадар цу кружока берий безам, шоашта керта чу яькха шоай уйлаш хийцца дӀакхайкае а ювца а торо хиларо.

№ 21 йолча школа «физтеховций» кулгашца хьаьдукка моделаш дӀагойташ хиннай городен республикани выставкашна, хӀаьта уж хьаьча дешархошта дипломаш, грамоташ, карара - кара тела кубкаш тийннай. КӀезига бац радиотехника, электроника специалисташ хинна кружковцаш, оцдача Ӏилматоххамен производственни подразделенешта керте латт цхьабараш. квалифицированни болхлой ба. Цхьатарра доккхал ду Берта Ильиничнас шоай учеников Алик Мкртичанах (хӀанз «Оргтехника» яхача производственни объединене генеральни директор ва Альберт Андриясович). Саша Разуменках (из ва хӀана радиотехнически завода слесарь - наладчик). Керттердар сагага магагӀа гӀулакх кхьачад яха доцш дац, цунах фу саг хинна яхар да.

Шоашта эггара дукхагӀа дезача предмета тӀерабовла дагабоаш бац дукха ха йоацаш Лопатухинай хинна ученикаш а. Ниттта, МурашовгӀар вошеи йишеи — Михаили Ларисеи — дешаш ба, Московски инженерно - физически институте наьи М. В. Ломоносова цӀерагӀча МГУ физически факультете воьш, Н. Э. Баумана цӀерагӀча МВТУ дешаш я Лиля Пачулия. шоашта езаенача специальностах болх беш а дешаш а ба по хьийха дукха кхьбараш.

Башха дукха бац са ученикех хьехархой хинараш, йоах хьехархочо. Амма бакъ долаш да са цхьа ученика городерча цхьан школе физика хьехаш хилар.

— ФуннагӀа аьлча а, хӀанзара кагирхой са поколенел дешара дукха тӀех а эрудированнигӀа а ба, — йоах Берта Ильиничнас.

Йоха опыт йолча хьехархочоа хӀанзарча хандарча школа проблемаш а. Уж геттара дукха я, цудухьа хьехархочо дувц царех шинех.

Цхьа-дале, шерра теоретически знанеш а душ (из ше а дика хӀама да), вай башха тервал на деш дут практически дакъа. ХӀаьта знанеш шоаш юткера а царех пайда эцара эшаш ма йий. ХӀанз укх сахьате пудаькъе школа луш йола торонаш доалув долаш я. Хьехархой знанеш кӀезига я яхийта дац из. Технически Ӏалашо кхоачам болаш ца хилярагӀа (дикагӀа кхьачача а школага кхоачараш къаьна списании прибораши оборудовании я), дукхача хӀамаех пӀелгаща кхетабе белаш хул дешархой.

Проблема вож оагӀув — школана эш специалисташ-практикаш. Сецца бакъда, халкъа боахаме аьаш ба уж, амма уж шерагӀа, юкъеувза йойи я консультацеш яра, школашка технически кружокашта кулгалдара. Сона хетаргахьа производствана хила зе я доацаш, боккха пайда лургбар цар специалисташ хилл безарашта. Кхыметтол школе дешархошка кхоачача кӀезигача практически знанеша а боккха пайда лургбар паччахьалкхена, лоацъергьяр кагирхоех специалисташ, болхлой хулаш йола ха.

— Атта хулаш хӀама дац хьехархой, технически творчества энтузиастий шоай говзал лакхье вӀаштӀехьдалар а. Школе болх бечa 33 шера са сай вӀаштӀехьдаьннадац хано дӀаледахарашка хьежка йола практически курсаш чакхъяха. Хетаргахьа, дукха кхьбола хьехархой а санна, арара тӀадоагӀаш гӀо доацаш айса хьалха Ӏомадаьрех тийша я со. Белгалдаь деш, шеко яц, йоккхийча организационни, материальни, кхыча халонашна дуваадена да, амма, хетаргахьа уж къестаде йиш йолаш, къестаде дезаш а да.

Укх мугӀарий авторо дийхар Берта Ильиничнагара сий долаш бий, цунна хетачох, хьехархочун къахьегам аьнна. Бокъонца вола хьехархо, школана а берашта а тешаме вола, массе хӀамал а лоархӀамегӀа ше бу болх хеташ вола саг ва. Цо гӀо ду берашта знанеш Ӏомае, шоай вахара никъ харжа. Фу хила йиш я цул лоархӀамегӀа а сий долашагӀа а. Вай дегай еррига йовхал берашта дӀалу вай. ХӀаьта царга баннал алийта в лаш вай из. Сона эггара лоархӀамегӀа хетар а дега тоам бер а да сага шийна бакъахьа хета гӀулакх каралаца гӀо де йиш хилар.

Цунах лерхӀ хьехархочо шийн ираз.

З. АЮБОВ.

«Бераша йоах: Маша!» Г. КУРИЛЕНКО фотоэтюд.

БЕЗАМ БОВРГӀБАЦ...

Сийлахь - воккхача эрсий поэта Михаил Юрьевич Лермонтова чӀоагӀа езаш а цо лоархӀаш а хиннай Кавказ. Цо хестадаьд цун Ӏалам, бакъдар а нийсадар а ялдаьд цига дахача къамех лаьца. Цудухьа Къулбаседа Кавказе дахача къамаша безаш а лоархӀаш а тӀаяц цун кхоллам, веза лоархӀ из ше а. Цкх хела вовзаш волча эрсий критико-демократо В. Белинске аьнад цунах лаьца: «Лермонтова мугарара Кавказо йоккха урок нийцай... Кавказ — цун поэтически Даьхе». Из бакъ а да. Цудухьа из ваь ди деадеш хӀара шера, вахаш цо тоьал ха яьккхача, паччахьа сатрадаша из вийнача город Пятигорске чакхдоакх хӀанз традиционни хинна дӀаэтта поэзе лермонтовски цӀей. Берригача мехкаро дукха поэташ гулу цига цу деношка. из цӀей дезде баьхна.

ХӀанз укх деношка цига чакхдаьккхар сийлахь - воккхача поэт ваь 169 шу дизара хетадаь артӀавара — пхийттадагӀа дола — цӀей. Мехка тайп-тайпарча моттигашкара дукха поэташ гулбелар цу деношка Пятигорске. Цига бар Москвера баьхка поэташ Друнина Юлия, Кузылева Тамара. Нальчикера Шогенцуков Адам, Балкаройва Фаусат, Украинера, Дагестански АССР-ра, Ставропольскийи Краснодарскийи крайшкара, Воронежера, мехка кхыча областашкара поэташ, кхыбола викалаш. Нохч-ГӀалгӀайченера цига даьхьа лоацаш бар Нохч-ГӀалгӀай АССР вздархой Союза правлене председатель, республика халкъа поэтесса Ахматова Раиса Солтумурадовна, гӀалгӀай къона поэт Арчаков Сали.

ЦӀей хиннача кхаь дийнахьа цига баьхка хьаьший вӀашагӀбеттабелар Пятигорскерча къахьегамхоща, нагирхоща, баха хилар М. Ю. Лермонтова цӀерагӀча Паччахьалкхен музее-заповедникe, поэтаца ювзаенача кхыйолча моттигашка.

Пятигорскерча къахьегамхошта а цӀейна юкъе дакъа лоацарашта а дукхача хана йиц ца луш дагалаттаргйолаш чакхъяьлар цӀей хьаделлача дийнахьа Друнина Юлияс музыкальни комеде театре дӀайнхьа цу цӀейна хеталь торжественни, из цӀей чакхдоалаш М. Горьке цӀерагӀча городской центральни библиотеке хинна, Ахматова Раисас кулгалдеш хинна литературни сайренаш.

Сийлахь - воккхача эрсий поэта М. Ю. Лермонтова хетадаьча цу цӀейво цхьаьккха а тешал дир мел кӀоарга говзал йолаш, цаха везаш хиннав поэт, мел чӀоагӀа везаш а лоархӀаш а хиннав из доккхача а зӀамигача а халкъаша. Эрсий, балкарой, украинций, нохчий, гӀалгӀай меттала йийкар цига поэта, цун кхоллама хеталь стихаш.

А. БЕК.

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

СПОРТ

Укх деношка Украина столице Киеве чакхъаьннай машинавкъахой керттера турнир — «Локомотив» яхача ДСО Центральни Совета бокхийчарна юкъера самбох йола яхь. Цига дакъа лоацаш хилар мехка дикагӀа бола атлеташ. Царна юкъе бар Нохч-ГӀалгӀайчевера спортсменаш а.

Вай республика командана юкъе дикагӀчарех лоархӀаш вар Л. Н. Толстоя цӀерагӀча Нохч - ГӀалгӀай паччахьалкхен университета географически факультета кхоалагӀча курса студент Ониев Рамзан. Из къовсаенна вар 62 килограмм доаал долча спортсменашца. Цу яхье котало а яьккха, цуная хилар цу турнира хьалхара призер. Цун вӀаштӀехьдаьлар СССР спорта мастера норматив кхоачашъе.

А. АЛИЕВ.

ИЗ ХӀАМА ЦА ХИЛА ЙИШ ЙОЛАШ ДАР

«Дийнахьа делкъийга» яхача фильмах лаьцa

Хоза ахкан ди. Ӏама йисте дукха нах ба — цхьабараш лувчаш боахи, цхьабараш маьлхе бада, цхьабараш дагадоаллаш хӀама а доацаш, хоза бела а белаш, шоашта хозъеннача моттиге. баь тӀа даа, жала нийчлуш ба. Унхала гуш мел дола хӀама салаӀа, цӀенача феца садаха. Ӏама чу лувча баьх кача наха, леладергдола хӀама да. Ишта дӀадолалу «Дийнахьа делкъийга» яха фильм, хӀаьта хила ца дезар хургдий-теш аьнна дагадохийташ хӀама а дац юххьанца. ДӀахо геттара сих а лу, вӀалла дага ца хиннача тайпара дӀа а яржс событеш. Экранага хьежаш вагӀаш, хьа терхам чӀоагӀа тӀаувз гуш долча гӀулакхашка. цкъаза хье а цу нахи юкъеволаш сенна хеталу, хӀара кердача кадро чӀоагӀбу сюжета хулаш латта шод. Хоза этта сурт нийрчадоал... Цец а баьнна багӀнийсача городера салаӀа баьхнарашта хьалхашка шоашка гӀолла багӀача нахах лата волалу, мешна, вехя а тӀаювхаш дегӀ къайладоаккхаш хӀама йоацаш а вола, шоаш фуннагӀа дича а мегаргда аьнна хеташ вола вин Ӏовдал. ХӀаьта къаракъо эгӀабаьча, шоаш кхера безаш хӀама дац мотташ болча йовсараша лелаеча цу эхь дайнача гӀулакхий, хулиганства тӀехьале трагически хила еза, хулигана урсо вуьрга лоалахарча городера салаӀа вена айхье техник Мухин... Хетаргахьа, гӀулакх ниттта нийсдала доагӀаш да фильма чулоацамга диллача, хӀана аьлча, дукхагӀча даькъе ниттта нийслуш хул цу тайпара хӀама вахаре. Цунна тешал ду фильмаша: «Саг вера бехке беш ба», «Черных Вахтора кхо ди» яхача а, хӀаьта ниттта дукха ха йоацаш арадаьннача «Чхьонкаш» яхача а фильмо.

Цхьабакъда, цу фильма автораша — режиссера Гурьянов Валерен, сценаристаша Ваксберг Аркадеи Шульгина Альбинаси, кхыча тайпара ду фильм. Цар хаттар ду шоашка, вайга, зрителашка, шоай картина дукхача персонажашка: фу хет шоана, нагахьа санна оаха Мухин па а вуйташ, из цу ше кот хеташ волча йовсара духьала а оттавь, цуйга вай даьша моллагӀча бӀехача хӀамаша дийтта гера — дала чӀерга а тохийта из хулиган вийтача? Цу деша гонахьа да картина тӀа деш мел дола юридически а нравственни а довнаш, ши-ше дикагӀа лерхӀаш йола вахара позицеш, хетараш, дукхача персонажий предрассудкаш — теший, цу событена юкъе дакъа лоацаш хиннарий, турпала антагонистийи цхьана хӀаман бала боацача цунна духьалбаьннарийи. Цецвоаккхаш дукха оазаш, диалогаш йолаш да из геттара сиха дода, амма действеех диза дола фильм, лоадалар а тамаш йолаш геттара дукха да къамаьлаш, формулировкаш, доводаш, резонаш, духьаленаш, доказательствааш, демагоги, хӀана аьлча, хӀараввар гӀерт фуннагӀа даь а, миччa тайпара а, дувцилга а йоацаш ше бакъ хилар, шийн позици нийсагӀа хилар, духхьал ше мара бакъ ца хилар дӀагойта. Цу актуальни фильма кӀийле латт документальни материалах — «Бай тӀа даь завтрак» яха Ваксберг Аркаде судебни очерк. Массехк шу хьалха «Литературни газета» тӀа араьннача цу очерко шийн хана йоккха дискусси хьоаяьр. Цудухьа шеко яц фильмана гонахьа а ниттта къовсамаш делхаргхиларах цунах дувцаргда газетий оагӀош тӀа дийца ца Ӏеш, цӀагӀа, балха, улицаш тӀа. Ишта хул дилла а гӀоттадаьр наха лоархӀаме хета дош дале, ювцар злободневни хинна ца Ӏеш, тӀехьа а ца йоахаш къоастае езаш йола проблема яле. Цу тӀа а проблема практически массанега а кхоачаш яле. Из фильм къиза а драматически а да. ХӀаьта цун драматизм духхьаа юххьанцарча ситуацех йоалаш хинна Ӏеш яц. Лента жерттера «низэ» Мухин Константина кхела, нийсагӀа аьлча, суде вахача цунна фу хургда яхача деша гонахьа гулбаьб авторашa. Сех духьа? Из шийн а шийн дезала а вахар лораде, сий ца доадайта гӀийртандаь. Бакъда, саг вайпав цо. Юхе милици хиннаяц, гонахьа хиннача наха гӀо даьдац, хӀаьта цуи а цуи сесага а, бера а, доттагӀий а сий доадеш дола гӀулакхаш леладаьча, царна цатоам баьча кхувш боагӀача хулиганашта дӀахозаш дапар шоашка ду дехар а дувцар а. Цу чоалханеча, сов низткъала йодаш хиннача судебни процессе судахоша, прокуроро, адвоката, следователя, тешаша, бехке веш волчо дувцаш хиннача дешах Мухин бехке везац яхача гӀуланхах дийцараш духь-духьа а цкъаза вӀалла вӀашка ца доагӀаш а дар. Проблемай бӀарчча комплекс гӀоттаю цу дешо. Вай чӀоагӀа Мухин хьаллоацаш да, нийса хургдац цуна суд йой аьнна хеташ да. ХӀаьта а вайна бӀаргагу цу деша дӀаваьннача наьна бӀаргаш, из дукха хало ййна, доккха халахетар хинна, уйлаех еха, ше дунен тӀа мел йоаккха ха болх беш яьккха кхалсаг. Е шийн воӀа лерттӀа кхетам бала ца мегача наниа яь наказани йий теш из трагеди? Закона бокъо лу хӀара гражданина шийн вахара сий лораде, хӀаьта ниттта кхыча наьха вахара сий лораде а. Цунах йиша яргйоаца оборона оал. хӀаьта шийн вахар лоралеш, дийза ца доалаш даьча хӀамашна из бехктокхаме а оац. ХӀаьта сенах лархӀа еза оборона, дийза ца доалаш даь хӀама? Фуд ниттта лерхӀа йиш йоацар. Из судо къоастаду, вешта аьлча, моллагӀа кхыбола нах а санна, гӀалат вала а тарлуш волча кхаь сага къоастаду. Бакъда, судо даь гӀалат моллагӀа йола событи лерхӀа йиш йолаш хӀама дац, хӀана аьлча, цу гӀалатах трагеди хул е ца йоагӀаш суд яьчоа. Ленинградски кинематографисташа хьадаьча цу фильме ролаш ловзаеш ба дукхача наха бовзаш бола актераш Золотухин Валерий, Виролайнен Любовь, Немоляева Светлана, Шульгин Виктор, Толубеев Андрей кхыбараш.

В. КОВАЛЕВА,
НГӀАССР Госкино йоккхагӀа йола редактор.

ТЕЛЕВИДЕНИ

18 ОКТЯБРЬ
II ПРОГРАММА

15.30 — «Советски Союзе гӀоллаа». Кинопрограмма.
17.05 — Къулбаседа - ХӀирий республикански техникий театра спектакль.
17.45 — «Дунен халкъашта юкъера обозрени» (нохчий меттала).
18.00 — Киножурнал.
18.10 — «Нохч - ГӀалгӀайче гӀолла».
18.30 — Кхачам программе — дерригача халкъа гӀулакх. «ТелашагӀа болчар опыт — массанена» (нохчий меттала).
19.00 — Ударни гӀишлошъеча Уккхава къахьегархоа йоккха установка.

19 ОКТЯБРЬ
II ПРОГРАММА

17.00 — Документальни фильмаш.
18.00 — «ХӀара наькъата — тоьвам» (нохчий меттала).
18.30 — Ӏилман - популярни фильм.
18.35 — «Хьуи хозяйка». Телеочерк.
18.55 — Киножурнал.
19.00 — «Нохч - ГӀалгӀайче гӀолла».
19.20 — «Шоана хетар».
19.50 — «Йийса дуьйъала хийла шун, бераш!»
20.00 — «Дерригa королевски эскаф» яха художественни фильм. 2-гӀа серн.

РАДИО

18 ОКТЯБРЬ

6.40 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
6.45 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
6.50 — Керда хоамаш (гӀалгӀай меттала).
6.55 — Хоамаш. Хаоттамах бола хоам.
8.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
8.23 — «Сердало» газета обзор.
8.30 — Передачай программа (эрсий меттала).
8.33 — Передачай программа (гӀалгӀай меттала).
8.36 — Ииллеш, ашараш, халхараш (гӀалгӀай меттала).
9.15 — «Ӏанга нийчо еш ба межкдаьтта чакхдоахераш». Корреспонденци (нохчий меттала).
9.30 — «Къона замана» яха радиовыпуск (гӀалгӀай меттала).
16.00 — Передачай программа. Хаоттамах лаьца (эрсий меттала).
16.16 — «Социалистически дисциплинен къахьегама эффективности» (эрсий меттала).
16.31 — Социалистически халкъа халкъа латтарашта. Концерт (нохчий меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гӀалгӀай меттала).
18.30 — Болама — шерра тикъамаш. Надтеречни района фермай къахьегамхой масалца (эрсий меттала).

УКВ

18.00 — М. Шамхалов. «Марнана». Радиоспектакль.
18.40 — «Къона таланташ». «Зама» ансамбла выступлени.

19 ОКТЯБРЬ

6.40 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
6.45 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
6.50 — Керда хоамаш (гӀалгӀай меттала).
6.55 — Хоамаш. Хаоттамах бола хоам (эрсий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
8.23 — «Сердало» газета обзор.
8.30 — Передачай программа (эрсий меттала).
8.33 — Передачай программа (нохчий меттала).
8.36 — Художественни самодеятельноста дакъалацархой концерт (нохчий меттала).
11.15 — «Яхьо гӀо дир толам баккха» (гӀалгӀай меттала).
11.30 — «Хьона, Даьхе, сатечун дог» (гӀалгӀай меттала).
15.15 — «Барт тайнача деналe» яха радиовыпуск (эрсий меттала).
15.35 — «Социалистически яхьа дневник» (эрсий меттала).
16.00 — Передачай программа. Хаоттамах бола хоам (эрсий меттала).
16.01 — Дунен халкъашта юкъера обозрени (гӀалгӀай меттала).
16.15 — «Вахара хьежап — советски» (эрсий меттала).
16.35 — Комсаш лелачун радиошкола (эрсий меттала).
16.45 — «Парторганизацешкара отчеташи кормашаши» (эрсий меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гӀалгӀай меттала).
18.30 — «Заводе сенилаш дӀанахьар». Рейд (нохчий меттала).

УКВ

18.00 — «Балха сагах йола поэма». Музыкальни радиопостановка.
18.44 — «ЦӀийенна сайренаш». А. Бекова романа тӀара дакъа (гӀалгӀай меттала).

ХАОТТАМ

Тахан республике гӀоллеи Грознеи кӀезиг-дукха морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, къулбаседехьарча районашка Ӏуйрийна дохк а доаллаш, малхбоалехьара секунде 2—7 метр сиха мух а болаш, фегара температура республике гӀолла—15—20, Грозне—17—19 градус йӀовхал а йолаш ха хила тарлу.

Кхоана хувцалуш морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, малхбузехьара секунде 5—10 метр сиха мух а болаш, фегара температура тховсара—3—8, кхоана дийнахьа—14—19 градус йӀовхал а йолаш ха хила тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителан — 2-85-07; бехктокхана секретара — 2-84-68; отделий: партийни дахара — 2-54-04; промышленностан транспортан — 2-85-01; юрта бахаман — 2-47-84; культура — 2-84-75; кехатийн — 2-85-64; корректорски — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-88; отделов: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-85-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-84-75; писем — 2-85-64; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувл шинарен, ерен, шоаттен деношка

СФ00330. «Грозненский рабочий» издательство типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 5001.